

**"Табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және жою, халыққа шұғыл медициналық және психологиялық көмек көрсету жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын қызметкерлердің, мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдары қызметкерлерінің нысанды киімі мен арнайы киім-кешегінің тиесілілігі нормаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2015 жылғы 19 наурыздағы № 256 бұйрығына өзгеріс енгізу туралы**

### *Күшін жойған*

Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрінің 2021 жылғы 3 желтоқсандағы № 573 бұйрығы. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрінің 2022 жылғы 31 мамырдағы № 196 бұйрығымен

**Ескерту. Күші жойылды – ҚР Төтенше жағдайлар министрінің 31.05.2022 № 196 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.**

### **БҰЙЫРАМЫН:**

1. "Табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және жою, халыққа шұғыл медициналық және психологиялық көмек көрсету жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын қызметкерлердің, мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдары қызметкерлерінің нысанды киімі мен арнайы киім-кешегінің тиесілілігі нормаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2015 жылғы 19 наурыздағы № 256 бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 10802 болып тіркелген) мынадай өзгеріс енгізілсін:

аталған бұйрықпен бекітілген табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және жою, халыққа шұғыл медициналық және психологиялық көмек көрсету жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын қызметкерлердің, мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдары қызметкерлерінің нысанды киімі мен арнайы киім-кешегінің тиесілілік нормалары осы бұйрыққа қосымшаға сәйкес жаңа редакцияда жазылсын.

2. Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігінің Тылдық қамтамасыз ету департаменті Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен:

1) осы бұйрықты Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігінің интернет-ресурсына орналастыруды;

2) осы бұйрықты қазақ және орыс тілдерінде Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкіне ресми жариялау және енгізу үшін Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің "Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты" шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорнына жіберуді қамтамасыз етсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігінің аппарат басшысына жүктелсін.

4. Осы бұйрық алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Министр

Ю. Ильин

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасы

Қаржы министрлігі

Қазақстан Республикасы  
Төтенше жағдайлар министрінің  
2021 жылғы 3 желтоқсандағы  
№ 573 бұйрығына қосымша  
Қазақстан Республикасы  
Ішкі істер министрінің  
2015 жылғы 19 наурыздағы  
№ 256 бұйрығына  
қосымша

**Табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және жою, халыққа шұғыл медициналық және психологиялық көмек көрсету жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын қызметкерлердің, мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдары қызметкерлерінің нысанды киімі мен арнайы киім-кешегінің тиесілілігі нормалары**

**1-бөлім. Жоғары басшы құрамының нысанды киімі мен арнайы киім-кешегінің тиесілілігі нормалары**

р/с №	Нормалардың атауы	1 адамға өлшем бірлікті сандық түрде есептегенде	Кію мерзімі	Ескертпе
1	2	3	4	5
1-кіші бөлім. Парадтық-салтанатты нысанды киім*				
Жазғы				
1.	Қою көк түсті фуражка	1 дана	5 жыл	
	Қою көк түсті ашық екі қаусырмалы мундир мен қою-қызғылт сары			

2.	түсті лампастары бар қою көк түсті балағы түсіңкі шалбар	1 жинақ	5 жыл	
3.	Ақ түсті ұзын жеңді жейде	1 дана	3 жыл	
4.	Қара түсті, хром бәтеңке	1 жұп	3 жыл	
2-кіші бөлім. Күнделікті нысанды киім*				
Жазғы				
5.	Қою көк түсті фуражка	1 дана	3 жыл	
6.	Қою көк түсті бейсболка	1 дана	3 жыл	
7.	Қою көк түсті ашық екі қаусырмалы мундир мен қою-қызғылт сары түсті лампастары бар қою көк түсті балағы түсіңкі шалбар	1 жинақ	5 жыл	
8.	Көгілдір түсті ұзын жеңді жейде	2 дана	2 жыл	
9.	Көгілдір түсті қысқа жеңді жейде	2 дана	2 жыл	
10.	Ақ түсті футболка	2 дана	1 жыл	
11.	Қара түсті, хром бәтеңке	1 жұп	3 жыл	
Қысқы				
12.	Сұр түсті қаракөлден тігілген құлақшын	1 дана	5 жыл	
13.	Қою көк түсті маусымаралық бейсболка	1 дана	3 жыл	
14.	Қою көк түсті алмалы-салмалы үлбір жиегі бар күләпарасмен ішкі күртешесі бар астары жылы күртеше	1 дана	3 жыл	
15.	Қара түсті жылы хром етік	1 жұп	3 жыл	
3-кіші бөлім. Арнайы нысанды киім				
				Бейсболка немесе қою қызғылт сары түсті берет;

16.	Жазғы арнайы киім	1 жинақ	3 жыл	сыдырмалы ұзын жеңді күртеше және қою көк түсті шалбар; сыдырмалы қысқа жеңді күртеше және қою көк түсті шалбар; ак түсті футболка немесе кезектескен ак-қызғылт сары жолақтары бар тельняшка; қара түсті ұзын қонышты юфталы бәтеңке
17.	Қысқы арнайы киім	1 жинақ	3 жыл	Қою көк түсті матадан тігілген жылы құлақшын; қою көк түсті маусымаралық бейсболка; қою көк түсті алмалы-салмалы үлбір жиегі бар күләпарасмен ішкі күртешесі бар жылы күртеше және қою көк түсті астары жылы шалбар; қою көк түсті ойығы жоқ свитер; қою түсті жылы қонышы биік бәтеңке
4-кіші бөлім. Дала нысанды киім*				
Жазғы				
18.	Қою көк түсті бейсболка	1 дана	2 жыл	
19.	Қою көк түсті жапсырма қалталы күртеше мен шалбар	1 жинақ	2 жыл	
20.	Қою көк түсті футболка	1 дана	2 жыл	
21.	Қара түсті қонышы биік юфталы бәтеңке	1 жұп	2 жыл	
Қысқы				
22.	Қою көк түсті матадан тігілген жылы құлақшын	1 дана	2 жыл	
	Қою көк түсті жапсырма			

23.	қалталармен алмалы-салмалы күләпарасы бар жылы күртеше	1 жинақ	2 жыл	жиынтықта қою көк түсті тоқылған бөрік
24.	Қара түсті қонышы биік жылы юфталы бәтеңке.	1 жұп	2 жыл	
5-кіші бөлім. Аксессуарлар*				
25.	Қою көк түсті галстук	2 дана	2 жыл	
26.	Галстук қысқышы	2 дана	4 жыл	
27.	Алтын түстес аксельбант	1 дана	7 жыл	
28.	Алтын түсті салтанатты белбеу	1 дана	7 жыл	
29.	Ақ түсті қолғап	1жұп	5 жыл	
30.	Қара түсті былғары қолғап	1 жұп	2 жыл	
31.	Қою көк түсті кашне	2 дана	2 жыл	
32.	Ақ түсті кашне	1 дана	3 жыл	
6-кіші бөлім. Керек-жарақтар				
33.	Сөмкесі бар желбей костюм	1 жинақ	4 жыл	

Ескертпе:

\* жоғары басшы құрамның нысанды киімі мен айырым белгілерінің суреттері мен сипаттамасы осы Нормаларға қосымшада келтірілген;

1) Ақмола, Ақтөбе, Атырау, Шығыс Қазақстан, Батыс Қазақстан, Қарағанды, Қостанай, Павлодар, Солтүстік Қазақстан облыстарында және Нұр-Сұлтан қаласында қысқы киім-кешекті кию мерзімі екі есе қысқартылады, ал Алматы, Жамбыл, Қызылорда, Маңғыстау, Түркістан облыстарында және Алматы мен Шымкент қалаларында жазғы киім-кешекті кию мерзімі екі есе қысқартылады;

2) нысанды киім және арнайы киім-кешек арнайы атақтарға сәйкес түсі бойынша барлық қажетті фурнитурамен жиынтықталып беріледі;

3) тиесілілік нормаларында көзделген заттар қатарынан бір заттың орнына олардың құны шегінде басқаларын беруге рұқсат етіледі;

4) жылы хром бәтеңке орнына қонышы биік бәтеңке беруге рұқсат етіледі.

5) парадтық салтанатты нысанды киімінің орнына күнделікті киім беруге рұқсат етіледі;

б) арнайы нысанды киім авариялық-құтқару және кезек күттірмейтін жұмыстарды жүргізу кезінде, күнделікті қызметте және сабақтарға, жиындар мен оқу-жаттығуларға қатысу кезінде пайдаланылады. Арнайы нысанды киім кезінде балағы түсіңкі шалбар киюге жол беріледі;

7) кезекті арнаулы атақтар берілген кезде бұрын берілген заттай мүлік заттары мундирге, күртешелерге, свитерге және жейделерге берілген арнаулы атаққа сәйкес айырым белгілері бар погондардың бір жұбынан беріле отырып, жоспарлы қамтамасыз етуге (қалған кию мерзіміне) есептеледі.

**2-бөлім. Аға және орта басшы құрамның нысанды киімі мен арнайы киім-кешегінің тиесілілігі нормалары**

р/с №	Нормалардың атауы	1 адамға өлшем бірлікті сандық түрде есептегенде	Кию мерзімі	Ескертпе
1	2	3	4	5
1-кіші бөлім. Парадтық-салтанатты нысанды киім*				
Жазғы				
1.	Қою көк түсті фуражка	1 дана	5 жыл	
2.	Қою көк түсті ашық екі қаусырмалы мундир мен қою-қызғылт сары түсті жиегі бар көю көк түсті балағы түсіңкі шалбар	1 жинақ	5 жыл	полковниктер үшін
3.	Қою көк түсті бір қаусырмалы ашық китель және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар, балағы түсіңкі қою көк түсті шалбар	1 жинақ	5 жыл	
4.	Ақ түсті ұзын жеңді жейде	2 дана	3 жыл	
5.	Қара түсті, хром бәтеңке	1 жұп	3 жыл	
2-кіші бөлім. Күнделікті нысанды киім*				
Жазғы				
6.	Қою көк түсті фуражка	1 дана	3 жыл	
7.	Қою көк түсті бейсболка	1 дана	3 жыл	
8.	Қою көк түсті ашық екі қаусырмалы мундир мен қою-қызғылт сары түсті жиегі бар көю көк түсті балағы түсіңкі шалбар	1 жинақ	3 жыл	полковниктер үшін

9.	Қою көк түсті бір қаусырмалы ашық китель және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар, балағы түсіңкі қою көк түсті шалбар	1 жинақ	3 жыл	
10.	Көгілдір түсті ұзын жеңді жейде	2 дана	2 жыл	
11.	Көгілдір түсті қысқа жеңді жейде	2 дана	2 жыл	
12.	Ақ түсті футболка	2 дана	1 жыл	
13.	Қара түсті, хром бәтеңке	1 жұп	2 жыл	
<b>Қысқы</b>				
14.	Сұр түсті қаракөлден тігілген құлақшын	1 дана	5 жыл	полковниктер үшін
15.	Қою көк түсті цигейкалы құлақшын	1 дана	3 жыл	
16.	Қою көк түсті маусымаралық бейсболка	1 дана	3 жыл	
17.	Қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарасмен ішкі күртешесі бар астары жылы күртеше	1 дана	3 жыл	полковниктер үшін күләпарасы алмалы-салмалы үлбір жиегі
18.	Қара түсті жылы хром етік	1 жұп	3 жыл	
<b>3-кіші бөлім. Арнайы нысанды киімі</b>				
19.	Жазғы арнайы киім	1 жинақ	3 жыл	Бейсболка немесе қою қызғылт сары түсті берет; сыдырмалы ұзын жеңді күртеше және қою көк түсті шалбар; сыдырмалы қысқа жеңді күртеше және қою көк түсті шалбар; ақ түсті футболка немесе кезектескен ақ-қызғылт сары жолақтары бар тельняшка; қою көк түсті ұзын және қысқа жеңді

				футболка-поло ( кезекші-диспетчерлі к қызмет қызметкерлері үшін ); Ққра түсті ұзын қонышты юфталы бәтенке
20.	Қысқы арнайы киім	1 жинақ	3 жыл	Қөю көк түсті матадан тігілген жылы құлақшын; Қөю көк түсті маусымаралық бейсболка; Қөю көк түсті алмалы-салмалы күләпарасмен ішкі күртешесі бар жылы күртеше және қою көк түсті астары жылы шалбар ( полковниктер үшін алмалы-салмалы үлбір жиегі бар); Қөю көк түсті ойығы жоқ свитер; Қара түсті қонышы ұзын жылы юфталы бәтенке
4-кіші бөлім. Дала нысанды киім*				
Жазғы				
21.	Қөю көк түсті бейсболка	1 дана	2 жыл	
22.	Қөю көк түсті жапсырма қалталы күртеше мен шалбар	1 жинақ	2 жыл	
23.	Қөю көк түсті футболка	1 дана	2 жыл	
24.	Қара түсті қонышы биік юфталы бәтенке	1 жұп	2 жыл	
Қысқы				
25.	Қөю көк түсті матадан тігілген жылы құлақшын	1 дана	2 жыл	
26.	Қөю көк түсті жапсырма қалталармен алмалы-салмалы күләпарасы бар жылы күртеше	1 жинақ	2 жыл	жиынтықта қою көк түсті тоқылған бөрік



27.	Қара түсті қонышы биік жылы юфталы бәтеңке.	1 жұп	2 жыл	
5-кіші бөлім. Аксессуарлар				
28.	Қою көк түсті галстук	2 дана	2 жыл	
29.	Галстук қысқышы	2 дана	4 жыл	
30.	Алтын түстес аксельбант	1 дана	7 жыл	
31.	Алтын түсті салтанатты белбеу	1 дана	7 жыл	
32.	Ақ түсті қолғап	1 жұп	5 жыл	
33.	Қара түсті былғары қолғап	1 жұп	2 жыл	
34.	Қою көк түсті кашне	2 дана	2 жыл	
35.	Ақ түсті кашне	1 дана	3 жыл	
6-кіші бөлім. Керек-жарақтар				
36.	Несесері бар сөмке (рюкзак)	1 жинақ	10 жыл	Жиынтықта: тысы бар металл құты; металл қазан; ұйықтайтын қап; аккумуляторлар жиынтығы бар маңдай шамы; жылу оқшаулағыш каримат
37.	Сигналдық кеудеше	1 дана	5 жыл	
38.	Сөмкесі бар желбей костюм	1 жинақ	4 жыл	
39.	Офицерлік далалық сөмке	1 дана	10 жыл	
7-кіші бөлім. Іш киім				
40.	Жылы іш киімі	1 жинақ	2 жыл	

Ескертпе:

\* аға және орта басшы құрамның нысанды киімі мен айырым белгілерінің суреттері мен сипаттамасы осы Нормаларға қосымшада келтірілген;

1) Ақмола, Ақтөбе, Атырау, Шығыс Қазақстан, Батыс Қазақстан, Қарағанды, Қостанай, Павлодар, Солтүстік Қазақстан облыстарында және Нұр-Сұлтан қаласында қысқы киім-кешекті кию мерзімі екі есе қысқартылады, ал Алматы, Жамбыл, Қызылорда, Маңғыстау, Түркістан облыстарында және Алматы мен Шымкент қалаларында жазғы киім-кешекті кию мерзімі екі есе қысқартылады; 2) нысанды киім және арнайы киім-кешек арнайы атақтарға сәйкес түсі бойынша барлық қажетті фурнитурамен жиынтықталып беріледі;

3) тиесілілік нормаларында көзделген заттар қатарынан бір заттың орнына олардың құны шегінде басқаларын беруге рұқсат етіледі;

4) жылы хром бәтеңке орнына қонышы биік бәтеңке беруге рұқсат етіледі;

5) парадтық салтанатты нысанды киімінің орнына күнделікті киім беруге рұқсат етіледі;

6) арнайы нысанды киім авариялық-құтқару және кезек күттірмейтін жұмыстарды жүргізу кезінде, күнделікті қызметте және сабақтарға, жиындар мен оқу-жаттығуларға қатысу кезінде пайдаланылады. Арнайы нысанды киім кезінде балағы түсіңкі шалбар киюге жол беріледі;

7) кезекті арнаулы атақтар берілген кезде бұрын берілген заттай мүлік заттары мундирге, күртешелерге, свитерге және жейделерге берілген арнаулы атаққа сәйкес айырым белгілері бар погондардың бір жұбынан беріле отырып, жоспарлы қамтамасыз етуге (қалған кию мерзіміне) есептеледі.

### **3-бөлім. Кіші басшы және қатардағы құрамның нысанды киімі мен арнайы киім-кешегінің тиесілілігі нормалары**

р/с №	Нормалардың атауы	1 адамға өлшем бірлікті сандық түрде есептегенде	Кию мерзімі	Ескертпе
1	2	3	4	5
1-кіші бөлім. Парадтық-салтанатты нысанды киім*				
Жазғы				
1.	Қою көк түсті фуражка	1 дана	5 жыл	
2.	Қою көк түсті бір қаусырмалы ашық төрт түймемен түймеленетін китель және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар, балағы түсіңкі қою көк түсті шалбар	1 жинақ	5 жыл	
3.	Ақ түсті ұзын жеңді жейде	1 дана	3 жыл	
4.	Қара түсті, хром бәтеңке	1 жұп	3 жыл	
2-кіші бөлім. Күнделікті нысанды киім*				
Жазғы				
5.	Қою көк түсті фуражка	1 дана	3 жыл	
6.	Қою көк түсті бейсболка	1 дана	3 жыл	

7.	Қою көк түсті бір қаусырмалы ашық китель және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар, балағы түсіңкі қою көк түсті шалбар	1 жинақ	3 жыл	
8.	Көгілдір түсті ұзын жеңді жейде	2 дана	2 жыл	
9.	Көгілдір түсті қысқа жеңді жейде	2 дана	2 жыл	
10.	Ақ түсті футболка	2 дана	1 жыл	
11.	Қара түсті, хром бәтеңке	1 жұп	2 жыл	
Қысқы				
12.	Қою көк түсті цигейкалы құлақшын	1 дана	3 жыл	
13.	Қою көк түсті жапсырма қалталармен алмалы-салмалы күләпарасы бар астары жылы күртеше	1 дана	3 жыл	
14.	Қара түсті жылы хром етік	1 жұп	3 жыл	
3-кіші бөлім. Дала нысанды киім*				
Жазғы				
15.	Қою көк түсті бейсболка	1 дана	1 жыл	
16.	Қою көк түсті жапсырма қалталы күртеше мен шалбар	1 жинақ	1 жыл	
17.	Қою көк түсті футболка	1 дана	1 жыл	
18.	Қара түсті қонышы биік юфталы бәтеңке	1 жұп	2 жыл	
Қысқы				
19.	Қою көк түсті матадан тігілген жылы құлақшын	1 дана	2 жыл	
20.	Қою көк түсті жапсырма қалталармен	1 жинақ	2 жыл	

	алмалы-салмалы күләпарасы бар жылы күртеше			жиынтықта қою көк түсті тоқылған бөрік
21.	Қара түсті қонышы биік жылы юфталы бәтеңке.	1 жұп	2 жыл	
4-кіші бөлім. Арнайы нысанды киімі				
22.	Жазғы арнайы киім	1 жинақ	3 жыл	Бейсболка немесе көю қызғылт сары түсті берет; сыдырмалы ұзын жеңді күртеше және көю көк түсті шалбар; сыдырмалы қысқа жеңді күртеше және көю көк түсті шалбар; ақ түсті футболка немесе кезектескен ақ-қызғылт сары жолақтары бар тельняшка; көю көк түсті ұзын және қысқа жеңді футболка-поло ( диспетчерлік қызмет кезекшілігінің қызметкерлері үшін ); кара түсті ұзын қонышты юфталы бәтеңке
23.	Қысқы арнайы киім	1 жинақ	3 жыл	Қою көк түсті матадан тігілген жылы құлақшын; қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарамен жапсырма қалталы бар астары жылы күртеше мен жылы көк түсті шалбар; қою көк түсті ойығы жоқ свитер; кара түсті ұзын қонышты жылы юфталы бәтеңке
5-кіші бөлім. Аксессуарлар				
24.	Қою көк түсті галстук	2 дана	2 жыл	
25.	Галстук қысқышы	2 дана	4 жыл	

26.	Алтын түстес аксельбант	1 дана	7 жыл	
27.	Ақ түсті салтанатты белбеу	1 дана	7 жыл	
28.	Ақ түсті қолғап	1 жұп	5 жыл	
29.	Қара түсті былғары қолғап	1 жұп	2 жыл	
30.	Қара түсті іші жылы қолғап	1 жұп	2 жыл	
31.	Қою көк түсті кашне	2 дана	2 жыл	
32.	Ақ түсті кашне	1 дана	3 жыл	
6-кіші бөлім. Керек-жарақ				
33.	Несесері бар сөмке (рюкзак).	1 жинақ	10 жыл	жиынтықта: тысы бар металл құты; металл қазан; ұйықтайтын қап; аккумуляторлар жиынтығы бар маңдай шамы; жылу оқшаулағыш каримат.
34.	Сигналдық кеудеше	1 дана	5 жыл	мүкәммалдық мүлік
35.	Сөмкесі бар желбей костюм	1 жинақ	4 жыл	
36.	Сержанттық далалық сөмке	1 дана	10 жыл	
7-кіші бөлім. Іш киім				
37.	Жылы іш киім	1 жинақ	2 жыл	
38.	Жүн шұлық	2 жұп	1 жыл	
39.	Іш жүн киім	1 жинақ	3 жыл	
40.	Мақта шұлықтары	2 жұп	1 жыл	

Ескертпе:

\* кіші басшы және қатардағы құрамның нысанды киімі мен айырым белгілерінің суреттері мен сипаттамасы осы Нормаларға қосымшада келтірілген;

1) Ақмола, Ақтөбе, Атырау, Шығыс Қазақстан, Батыс Қазақстан, Қарағанды, Қостанай, Павлодар, Солтүстік Қазақстан облыстарында және Нұр-Сұлтан қаласында қысқы киім-кешекті кию мерзімі екі есе қысқартылады, ал Алматы, Жамбыл, Қызылорда, Маңғыстау, Түркістан облыстарында және Алматы мен Шымкент қалаларында жазғы киім-кешекті кию мерзімі екі есе қысқартылады;

2) нысанды киім және арнайы киім-кешек арнайы атақтарға сәйкес түсі бойынша барлық қажетті фурнитурамен жиынтықталып беріледі;

3) тиесілілік нормаларында көзделген заттар қатарынан бір заттың орнына олардың құны шегінде басқаларын беруге рұқсат етіледі;

4) жылы хром бәтеңке орнына қонышы биік бәтеңке беруге рұқсат етіледі;

5) парадтық салтанатты нысанды киімінің орнына күнделікті киім беруге рұқсат етіледі, арнайы нысанды киімнің орнына далалық киім беруге рұқсат етіледі;

6) арнайы нысанды киім авариялық-құтқару және кезек күттірмейтін жұмыстарды жүргізу кезінде, күнделікті қызметте және сабақтарға, жиындар мен оқу-жаттығуларға қатысу кезінде пайдаланылады. Арнайы нысанды киім кезінде ақ футболка мен балағы түсіңкі шалбар киюге жол беріледі;

7) кезекті арнаулы атақтар берілген кезде бұрын берілген заттай мүлік заттары мундирге, күртешелерге, свитерге және жейделерге берілген арнаулы атаққа сәйкес айырым белгілері бар погондардың бір жұбынан беріле отырып, жоспарлы қамтамасыз етуге (қалған кию мерзіміне) есептеледі.

#### 4-бөлім. Аға және орта басшы құрамдағы әйелдердің нысанды киімі және арнайы киім-кешегінің тиесілілігі нормалары

р/с №	Нормалардың атауы	1 адамға өлшем бірлікті сандық түрде есептегенде	Кию мерзімі	Ескертпе
1	2	3	4	5
1-кіші бөлім. Парадтық-салтанатты нысанды киім*				
Жазғы				
1.	Қою көк түсті қалпақ	1 дана	5 жыл	
2.	Қою көк түсті ашық екі қаусырмалы мундир мен қою-қызғылт сары түсті жиегі бар көю көк түсті белдемше (шалбар)	1 жинақ	5 жыл	полковниктер үшін
3.	Қою көк түсті бір қаусырмалы ашық китель және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар, қою көк түсті белдемше (шалбар)	1 жинақ	5 жыл	
4.	Ақ түсті ұзын жеңді жейде	1 дана	3 жыл	
5.	Қара түсті лакталған туфли	1 жұп	3 жыл	
2-кіші бөлім. Күнделікті нысанды киім*				
Жазғы				

6.	Қою көк түсті қалпақ	1 дана	3 жыл	
7.	Қою көк түсті бейсболка	1 дана	3 жыл	
8.	Қою көк түсті ашық екі қаусырмалы мундир мен қою-қызғылт сары түсті жиегі бар көю көк түсті белдемше (шалбар)	1 жинақ	3 жыл	полковниктер үшін жиынтықта 1 белдемше және 1 шалбар
9.	Қою көк түсті бір қаусырмалы ашық китель және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар, қою көк түсті белдемше (шалбар)	1 жинақ	3 жыл	жиынтықта 1 белдемше және 1 шалбар
10.	Көгілдір түсті ұзын жеңді жейде	2 дана	2 жыл	
11.	Көгілдір түсті қысқа жеңді жейде	2 дана	2 жыл	
12.	Қою көк түсті әйелдер көйлегі	1 дана	2 жыл	
13.	Ақ түсті футболка	1 дана	1 жыл	
14.	Қара түсті былғары туфли	1 жұп	2 жыл	
Қысқы				
15.	Сұр түсті қаракөлден тігілген кубанка	1 дана	5 жыл	полковниктер үшін
16.	Қою көк түсті цигейкалы құлақшын	1 дана	3 жыл	
17.	Қою көк түсті маусымаралық бейсболка	1 дана	3 жыл	
18.	Қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарасмен ішкі күртешесі бар жылы күртеше	1 дана	3 жыл	полковниктер үшін күләпарасы алмалы-салмалы үлбір жиегі
19.	Қара түсті жылы былғары етік	1 дана	3 жыл	
3-кіші бөлім. Арнайы нысанды киімі				
				Бейсболка немесе көю қызғылт сары түсті берет; сыдырмалы ұзын

20.	Жазғы арнайы киім	1 жинақ	3 жыл	жеңді күртеше және қою көк түсті белдемше (шалбар); сыдырмалы қысқа жеңді күртеше және қою көк түсті белдемше (шалбар); ақ түсті футболка немесе кезектескен ақ-қызғылт сары жолақтары бар тельняшка; қою көк түсті ұзын және қысқа жеңді футболка-поло ( диспетчерлік қызмет кезекшілігінің қызметкерлері үшін ); кара түсті ұзын қонышты юфталы бөтенке
21.	Қысқы арнайы киім	1 жинақ	3 жыл	Қою көк түсті матадан тігілген жылы құлақшын; қою көк түсті маусымаралық бейсболка; қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарасмен ішкі күртешесі бар жылы күртеше және қою көк түсті астары жылы шалбар ( полковниктер үшін алмалы-салмалы үлбір жиегі бар); қою көк түсті ойығы жоқ свитер; кара түсті қонышы ұзын жылы юфталы бөтенке
4-кіші бөлім. Аксессуарлар				
22.	Қара көк түсті галстук	2 дана	2 жыл	
23.	Галстук қысқышы	2 дана	4 жыл	
24.	Алтын түстес аксельбант	1 дана	7 жыл	
25.	Алтын түсті салтанатты белбеу	1 дана	7 жыл	
26.	Ақ түсті қолғап	1 жұп	5 жыл	



27.	Қара түсті былғары қолғап	1 жұп	2 жыл	
28.	Қою көк түсті кашне	2 дана	2 жыл	
29.	Ақ түсті кашне	1 дана	3 жыл	
30.	Қызғылт сары түсті жібек шарф	1 дана	2 жыл	
5-кіші бөлім. Керек-жарақтар				
31.	Несесері бар сөмке (рюкзак)	1 жинақ	10 жыл	Жиынтықта: қақпағы бар металл құты; металл қазан; ұйықтайтын қап; аккумуляторлар жиынтығы бар маңдай шамы; жылу оқшаулағыш каримат.
32.	Сигналдық кеудеше	1 дана	5 жыл	
33.	Сөмкесі бар желбей костюм	1 жинақ	4 жыл	
34.	Офицерлік далалық сөмке	1 дана	10 жыл	
6-кіші бөлім. Іш киім				
35.	Жылы іш киімі	1 жинақ	2 жыл	

**Ескертпе:**

\* аға және орта басшы құрамдағы әйелдердің нысанды киімі мен айырым белгілерінің суреттері мен сипаттамасы осы Нормаларға қосымшада келтірілген.

1) Ақмола, Ақтөбе, Атырау, Шығыс Қазақстан, Батыс Қазақстан, Қарағанды, Қостанай, Павлодар, Солтүстік Қазақстан облыстарында және Нұр-Сұлтан қаласында қысқы киім-кешекті кию мерзімі екі есе қысқартылады, ал Алматы, Жамбыл, Қызылорда, Маңғыстау, Түркістан облыстарында және Алматы мен Шымкент қалаларында жазғы киім-кешекті кию мерзімі екі есе қысқартылады;

2) нысанды киім және арнайы киім-кешек арнайы атақтарға сәйкес түсі бойынша барлық қажетті фурнитурамен жиынтықталып беріледі;

3) тиесілілік нормаларында көзделген заттар қатарынан бір заттың орнына олардың құны шегінде басқаларын беруге рұқсат етіледі;

4) жылы хром бәтеңке орнына қонышы биік бәтеңке беруге рұқсат етіледі.

5) парадтық нысанды киімінің орнына күнделікті киім беруге рұқсат етіледі;

6) арнайы нысанды киім авариялық-құтқару және кезек күттірмейтін жұмыстарды жүргізу кезінде, күнделікті қызметте және сабақтарға, жиындар мен оқу-жаттығуларға қатысу кезінде пайдаланылады. Арнайы нысанды киім кезінде балағы түсіңкі шалбар киюге жол беріледі;

7) кезекті арнаулы атақтар берілген кезде бұрын берілген заттай мүлік заттары мундирге, күртешелерге, свитерге және жейделерге берілген арнаулы атаққа сәйкес айырым белгілері бар погондардың бір жұбынан беріле отырып, жоспарлы қамтамасыз етуге (қалған кию мерзіміне) есептеледі.

**5-бөлім. Кіші басшы және қатардағы құрамдағы әйелдердің нысанды киімі және арнайы киім-кешегінің тиесілілігі нормалары**

р/с №	Нормалардың атауы	1 адамға өлшем бірлікті сандық түрде есептегенде	Кию мерзімі	Ескертпе
1	2	3	4	5
1-кіші бөлім. Парадтық-салтанаттық нысанды киім*				
Жазғы				
1.	Қою көк түсті қалпақ	1 дана	5 жыл	
2.	Қою көк түсті бір қаусырмалы ашық китель және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар, қою көк түсті белдемше (шалбар)	1 жинақ	5 жыл	
3.	Ақ түсті ұзын жеңді жейде	1 дана	3 жыл	
4.	Қара түсті лакталған туфли	1 жұп	3 жыл	
2-кіші бөлім. Күнделікті нысанды киім*				
Жазғы				
5.	Қою көк түсті қалпақ	1 дана	3 жыл	
6.	Қою көк түсті бейсболка	1 дана	3 жыл	
7.	Қою көк түсті бір қаусырмалы ашық китель және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар, қою көк түсті белдемше (шалбар)	1 жинақ	3 жыл	жиынтықта 1 китель 1 белдемше және 1 шалбар
8.	Көгілдір түсті ұзын жеңді жейде	2 дана	2 жыл	
9.	Көгілдір түсті қысқа жеңді жейде	2 дана	2 жыл	
10.	Қою көк түсті әйелдер көйлегі	1 дана	2 жыл	
11.	Ақ түсті футболка	1 дана	1 жыл	

12.	Қара түсті былғары туфли	1 жұп	2 жыл	
Қысқы				
13.	Қою көк түсті цигейкалы құлақшын	1 дана	3 жыл	
14.	Қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарасмен жапсырма қалталы бар жылы күртеше	1 дана	3 жыл	
15.	Қара түсті жылы былғары етік	1 дана	3 жыл	
3-кіші бөлім. Арнайы нысанды киімі				
16.	Жазғы арнайы киім	1 жинақ	3 жыл	Бейсболка немесе қою қызғылт сары түсті берет; сыдырмалы ұзын жеңді күртеше және қою көк түсті белдемше (шалбар); сыдырмалы қысқа жеңді күртеше және қою көк түсті белдемше (шалбар); қою көк түсті футболка немесе кезектесетін ақ-қызғылт сары жолақтары бар тельняшка; қою көк түсті ұзын және қысқа жеңді футболка-поло ( диспетчерлік қызмет кезекшілігінің қызметкерлері үшін ); қара түсті ұзын қонышты юфталы бәтеңке
17.	Қысқы арнайы киім	1 жинақ	3 жыл	Қою көк түсті матадан тігілген жылы құлақшын; қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарасмен жапсырма қалталы бар жылы күртешемен жылы шалбар; қою көк түсті ойығы жоқ

				свитер; кара түсті жылы қонышы биік юфталы бәтеңке
4-кіші бөлім. Аксессуарлар				
18.	Қою көк түсті галстук	2 дана	2 жыл	
19.	Галстук қысқышы	2 дана	4 жыл	
20.	Алтын түстес аксельбант	1 дана	7 жыл	
21.	Ақ түсті салтанатты белбеу	1 дана	7 жыл	
22.	Ақ түсті қолғап	1 жұп	5 жыл	
23.	Қара түсті былғары қолғап	1 жұп	2 жыл	
24.	Қара түсті жылы қолғап	1 жұп	2 жыл	
25.	Қою көк түсті кашне	2 дана	2 жыл	
26.	Ақ түсті кашне	1 дана	3 жыл	
27.	Қызғылт сары түсті жібек шарф	1 дана	2 жыл	
5-кіші бөлім. Керек-жарақтар				
28.	Несесері бар сөмке (рюкзак)	1 жинақ	10 жыл	Жиынтықта: тысы бар металл құты; металл қазан; ұйықтайтын қап; аккумуляторлар жиынтығы бар маңдай шамы; жылу оқшаулағыш каримат
29.	Сигналдық кеудеше	1 дана	5 жыл	
30.	Сөмкесі бар желбей костюм	1 жинақ	4 жыл	
31.	Сержанттық далалық сөмке	1 дана	10 жыл	
6-кіші бөлім. Іш киім				
32.	Жылы іш киім	1 жинақ	3 жыл	
33.	Қара түсті жылы шұлықтар	2 жұп	1 жыл	
34.	Шұлықтар	2 жұп	1 жыл	

Ескертпе:

\* кіші басшы және қатардағы құрамдағы әйелдердің нысанды киімі мен айырым белгілерінің суреттері мен сипаттамасы осы Нормаларға қосымшада келтірілген.

1) Ақмола, Ақтөбе, Атырау, Шығыс Қазақстан, Батыс Қазақстан, Қарағанды, Қостанай, Павлодар, Солтүстік Қазақстан облыстарында және Нұр-сұлтан қаласында қысқы киім-кешекті кию мерзімі екі есе қысқартылады, ал Алматы, Жамбыл, Қызылорда, Маңғыстау, Түркістан облыстарында және Алматы мен Шымкент қалаларында жазғы киім-кешекті кию мерзімі екі есе қысқартылады;

2) нысанды киім және арнайы киім-кешек арнайы атақтарға сәйкес түсі бойынша барлық қажетті фурнитурамен жиынтықталып беріледі;

3) тиесілілік нормаларында көзделген заттар қатарынан бір заттың орнына олардың құны шегінде басқаларын беруге рұқсат етіледі;

4) жылы хром бәтеңке орнына қонышы биік бәтеңке беруге рұқсат етіледі;

5) парадтық нысанды киімінің орнына күнделікті киім беруге рұқсат етіледі;

6) арнайы нысанды киім авариялық-құтқару және кезек күттірмейтін жұмыстарды жүргізу кезінде, күнделікті қызметте және сабақтарға, жиындар мен оқу-жаттығуларға қатысу кезінде пайдаланылады. Арнайы нысанды киім кезінде ақ футболка мен балағы түсіңкі шалбар киюге жол беріледі;

7) кезекті арнаулы атақтар берілген кезде бұрын берілген заттай мүлік заттары мундирге, күртешелерге, свитерге және жейделерге берілген арнаулы атаққа сәйкес айырым белгілері бар погондардың бір жұбынан беріле отырып, жоспарлы қамтамасыз етуге (қалған кию мерзіміне) есептеледі.

## 6-бөлім. Арнайы киім-кешектердің тиесілілігі нормалары

р/с №	Нормалардың атауы	1 адамға өлшем бірлікті сандық түрде есептегенде	Кию мерзімі	Ескертпе
1	2	3	4	5
1-кіші бөлім. Департаменттердің бастықтары мен олардың орынбасарларына, облыстардағы (республикалық маңызы бар қалаларда, астанада) "Өрт сөндіру және авариялық-құтқару жұмыстары қызметі" мемлекеттік мекемелерінің бастықтары мен олардың орынбасарларына, жасақтардың бастықтары мен олардың орынбасарларына"				
1.	Өрт сөндірушінің плащы-комбинезон	1 дана	3 жыл	
2.	Жүн дулыға астары	1 дана	3 жыл	
3.	Білекті брезенті қолғап	1 жұп	1 жыл	
4.	Білекті теді қолғап	1 жұп	2 жыл	
5.	Карабин бар өрт сөндіру ішінің құтқару белдігі	1 дана	3 жыл	
6.	Өрт сөндірушінің балтасына арналған белдік қабы	1 дана	2 жыл	
7.	Өрт сөндіру каскасы (дулыға)	1 дана	5 жыл	

8.	Өрт сөндірушінің етігі	1 жұп	2 жыл	
2-кіші бөлім. Өрт сөндіру бөлімдерінің бастықтары мен оның орынбасарларына, жекелеген бекеттердің бастықтарына, қарауылдардың (ауысым) бастықтарына, қала және жасақ бойынша жедел кезекшілерге, өрт сөндіру бойынша штаб құрамына кіретін адамдарға				
9.	Өрт сөндірушінің плащ-комбинезоны	1 дана	2 жыл	өрт сөндіру бөлімдерінің бастықтары мен олардың орынбасарларына, қарауылдардың (ауысым) бастықтарына берілмейді
10.	Өрт сөндірушінің жауынгерлік киімі	1 жинақ	3 жыл	жылу оқшаулағыш алынбалы астары бар күртеше және шалбар
11.	Дулығаның астынан киетін жүн бас киім	1 дана	3 жыл	
12.	Білекті брезентті қолғап	1 жұп	1 жыл	
13.	Білекті тері қолғап	1 жұп	2 жыл	
14.	Карабині бар өрт сөндірушінің құтқару белдігі	1 дана	3 жыл	
15.	Өрт сөндіруші балтасының белдік қабы	1 дана	2 жыл	
16.	Өрт сөндірушінің етігі	1 жұп	2 жыл	
17.	Өрт сөндірушінің каскасы (дулыға)	1 дана	5 жыл	
18.	Су өткізбейтін костюм *	1 жинақ	5 жыл	өрт сөндіру бөлімдерінің бастықтары мен олардың орынбасарларына берілмейді
3-кіші бөлім. Бөлімше командирлеріне, аға өрт сөндіруші-құтқарушыларға, аға өрт сөндірушілерге, өрт сөндіруші-құтқарушыларға, өрт сөндірушілерге, аға жүргізушілерге, жүргізушілерге				
19.	Өрт сөндірушінің жауынгерлік киімі	1 жинақ	3 жыл	жылу оқшаулағыш алынбалы астары бар күртеше және шалбар
20.	Дулығаның астынан киетін жүн бас киім	1 дана	3 жыл	
21.	Білекті брезентті қолғап	1 жұп	1 жыл	

22.	Білекті тері қолғап	1 жұп	2 жыл	
23.	Карабині бар өрт сөндірушінің құтқару белдігі	1 дана	3 жыл	
24.	Өрт сөндірушінің каскасы (шлем)	1 дана	5 жыл	
25.	Өрт сөндірушінің етігі	1 жұп	2 жыл	
26.	Өрт сөндіруші балтасының белдік қабы	1 дана	2 жыл	
27.	Резеңке етік	1 жұп	3 жыл	
28.	Су өткізбейтін костюм*	1 жинақ	5 жыл	аға жүргізушілерге, жүргізушілерге берілмейді
4-кіші бөлім. Аға шеберлерге, газтүтіннен қорғау қызметінің шеберлеріне, аға техниктерге, қойма меңгерушілеріне, жұмысшыларға, үй-жайды жинаушыларға				
29.	Мақта-матадан тігілген халат	2 дана	3 жыл	

Ескертпе:

1) өрт сөндіру етігінің орнына кирз етігін беру кезінде кию мерзімі бір жылға дейін қысқартылады;

2) оңтүстік өңірлерде білекті былғары қолғап берілмейді, ал білекті брезент қолғаптарын кию мерзімі 25% - ға қысқартылады;

3) өрт сөндіру штабының әрбір өрт сөндіру және жедел автомобиліне:

5 жылға 3 жиынтықтан жылу шағылыстырғыш костюмдер;

2 жылға 2 жұптан резеңке (диэлектрлік) етік және қолғап;

3 жылға 1 данадан резеңкеленген алжапқыштар;

4) су тасқынында авариялық-құтқару және кезек күттірмейтін жұмыстарға қатысу кезінде су тасқыны жағдайында жұмыс істеу үшін арнайы киім пайдаланылады. Су тасқыны жағдайында жұмыс істеу үшін арнайы киіммен камтамасыз ету қызметкерлердің жалпы санының 30% есебінен көзделеді.

### **7-бөлім. Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігі білім беру ұйымдары курсанттарының нысанды киімі мен арнайы киім-кешегінің тиесілілік нормалары**

р/с №	Нормалардың атауы	1 адамға өлшем бірлікті сандық түрде есептегенде	Кию мерзімі	Ескертпе
1	2	3	4	5
1-кіші бөлім. Парадтық-салтанатты нысанды киім*				
Жазғы				

1.	Қою көк түсті фуражка	1 дана	4 жыл	
2.	Қою көк түсті бір қаусырмалы ашық китель және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар, балағы түсіңкі қою көк түсті шалбар	1 жинақ	4 жыл	
3.	Ақ түсті ұзын жеңді жейде	1 дана	2 жыл	
4.	Қара түсті, хром бәтеңке	1 жұп	4 жыл	
2-кіші бөлім. Күнделікті нысанды киім*				
Жазғы				
5.	Қою көк түсті фуражка	1 дана	4 жыл	
6.	Қою көк түсті бейсболка	1 дана	4 жыл	
7.	Қою көк түсті бір қаусырмалы ашық китель және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар, балағы түсіңкі қою көк түсті шалбар	1 жинақ	4 жыл	
8.	Көгілдір түсті ұзын жеңді жейде	2 дана	2 жыл	
9.	Көгілдір түсті қысқа жеңді жейде	2 дана	2 жыл	
10.	Ақ түсті футболка	2 дана	2 жыл	
11.	Қара түсті, хром бәтеңке	1 жұп	2 жыл	
Қысқы				
12.	Қою көк түсті цигейкалы құлақшын	1 дана	4 жыл	
13.	Қою көк түсті жапсырма қалталармен алмалы-салмалы күләпарасы бар жылы күртеше	1 дана	4 жыл	
14.	Қара түсті жылы хром етік	1 жұп	2 жыл	
3-кіші бөлім. Спорттық нысанды киім*				
15.	Спорттық жаттығу костюмі**	1 жинақ	2 жыл	



16.	Спорттық аяқ киім	1 жұп	2 жыл	
4-кіші бөлім. Дала нысанды киім*				
Жазғы				
17.	Қою көк түсті бейсболка	1 дана	1 жыл	
18.	Қою көк түсті жапсырма қалталы күртеше мен шалбар	1 жинақ	1 жыл	
19.	Қою көк түсті футболка	1 дана	1 жыл	
20.	Қара түсті қонышы биік юфталы бәтеңке	1 жұп	2 жыл	
Қысқы				
21.	Қою көк түсті матадан тігілген жылы құлақшын	1 дана	2 жыл	
22.	Қою көк түсті жапсырма қалталармен алмалы-салмалы күләпарасы бар жылы күртеше	1 жинақ	2 жыл	жиынтықта қою көк түсті тоқылған бөрік
23.	Қара түсті қонышы биік жылы юфталы бәтеңке.	1 жұп	2 жыл	
5-кіші бөлім. Арнайы нысанды киім				
24.	Жазғы арнайы киім	1 жинақ	2 жыл	Бейсболка немесе қою қызғылт сары берет; қою көк түсті жапсырма қалталы күртеше мен шалбар; қою көк түсті екі футболка және кезектескен ақ-қызғылт сары жолақтары бар тельняшка; қара түсті биік қонышты юфталы бәтеңке
25.	Қысқы арнайы киім	1 жинақ	2 жыл	Қою көк түсті матадан тігілген жылы құлақшын; қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарасмен жапсырма қалталы бар жылы күртешемен жылы

				шалбар; қою көк түсті ойығы жоқ свитер; қара түсті жылы қонышы биік юфталы бәтеңке
6-кіші бөлім. Аксессуарлар				
26.	Қою көк түсті галстук	2 дана	2 жыл	
27.	Галстук қысқышы	2 дана	4 жыл	
28.	Алтын түстес аксельбант	1 дана	4 жыл	
29.	Ақ түсті салтанатты белбеу	1 дана	4 жыл	
30.	Шалбарға тағлатын таспалы бельдік	2 дана	4 жыл	
31.	Қою көк түсті армиялық белдік белбеу	1 дана	4 жыл	
32.	Қара түсті іші жылы қолғап	2 жұп	2 жыл	
33.	Ақ түсті қолғап	1 жұп	4 жыл	
34.	Қою көк түсті кашне	2 дана	4 жыл	
35.	Ақ түсті кашне	1 дана	4 жыл	
36.	Жаға астары	12 дана	1 жыл	
37.	Қол орамал	4 дана	1 жыл	
7-кіші бөлім. Керек-жарақтар				
38.	Несесері бар сөмке (рюкзак)	1 жинақ	10 жыл	Жиынтықта: тысы бар металл құты; металл қазан; ұйықтайтын қап; аккумуляторлар жиынтығы бар маңдай шамы; жылу оқшаулағыш каримат
39.	Су өткізбейтін костюм*	1 жинақ	10 жыл	мүкәммалдық мүлік
40.	Сигналдық кеудеше	1 дана	5 жыл	мүкәммалдық мүлік
41.	Сөмкесі бар желбей костюм	1 жинақ	4 жыл	
42.	Сержанттық далалық сөмке	1 дана	4 жыл	
8-кіші бөлім. Іш киім				
43.	Іш киім мақта/мата	2 жинақ	1 жыл	
44.	Мақта/мата трусылар	2 дана	1 жыл	

45.	Жылы іш киім	1 жинақ	1 жыл	
46.	Мақта/мата шұлықтары	4 жұп	1 жыл	
47.	Жүн шұлық	1 жұп	1 жыл	
48.	Орамал х / б	3 дана	1 жыл	мүкәммалдық мүлік
49.	Монша сүлгі	1 дана	1 жыл	мүкәммалдық мүлік
50.	Аяқ сүлгі	2 дана	1 жыл	мүкәммалдық мүлік
51.	Казармалық тәпішке	1 жұп	2 жыл	мүкәммалдық мүлік

**Ескертпе:**

\* курсанттардың нысанды киімі мен айырым белгілерінің суреттері мен сипаттамасы осы Нормаларға қосымшада келтірілген;

\*\* оқу орнына тиесілігін көрсететін тиісті жазуы бар спорттық жаттығу костюмі (жиынтықта спорттық жаттығу костюмі, футболка, шорты);

1) нысанды киім және арнайы киім-кешек арнайы атақтарға сәйкес түсі бойынша барлық қажетті фурнитурамен жиынтықталып беріледі;

2) жаға астарының орнына матаны оның бір жаға астарына жұмсалатын нормасы негізге алына отырып беруге рұқсат етіледі;

3) мақта/мата шулығының орнына мақта/мата шұлғау беруге рұқсат етіледі;

4) арнайы нысанды киімнің орнына далалық киім беруге рұқсат етіледі;

5) бір ұзын және бір қысқа жеңді көгілдір түсті жейделер беруге рұқсат етіледі;

6) кезекті арнаулы атақтар берілген кезде Тиесілілік нормаларына сәйкес айырым белгілері бар погондардың бір жұбы беріледі;

7) арнайы нысанды киім авариялық-құтқару және кезек күттірмейтін жұмыстарды жүргізу кезінде, күнделікті қызметте және сабақтарға, жиындар мен оқу-жаттығуларға қатысу кезінде пайдаланылады. Арнайы нысанды киім кезінде қою көк түсті бейсболкасы бар немесе қара-қызғылт сары түсті береті бар ақ футболка мен балағы түсіңкі шалбар киюге жол беріледі. Қысқы арнайы нысанды киім кезінде қою көк түсті тоқылған бас киімді киюге жол беріледі;

8) Су тасқынында авариялық-құтқару және кезек күттірмейтін жұмыстарды жүргізу кезінде су тасқыны жағдайында жұмыс істеу үшін арнайы киім пайдаланылады. Су тасқыны жағдайында жұмыс істеу үшін арнайы киіммен қамтамасыз ету курсанттардың жалпы санының 30% есебінен көзделеді.

**8-бөлім. Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігі білім беру ұйымдары курсанттарының мүкәммалдық және арнайы мүлкінің тиесілік нормалары**

Р/с №	Нормалардың атауы	1 адамға өлшем бірлікті сандық түрде есептегенде	Кию мерзімі	Ескертпе

1	2	3	4	5
1-кіші бөлім. Жылы киімдер				
1.	Тақыр қой терісінен тігілген тон (қысқа тон)	1 дана	6 жыл	*
2.	Пима	1 жұп	4 жыл	**
3.	Пимаға кебіс	1 жұп	4 жыл	**
4.	Жылы шалбар	1 дана	4 жыл	**
5.	Тері биялай	1 жұп	4 жыл	**
6.	Шлемнің астынан киетін жылы бас киім	1 дана	3 жыл	**
2-кіші бөлім. Төсек-орын керек-жарақтары				
7.	Матрац	1 дана	4 жыл	
8.	Жастық	1 дана	4 жыл	
9.	Көрпе	1 дана	4 жыл	
10.	Жастықтың сыртқы тысы	3 дана	1 жыл	
11.	Ақ жайма	4 дана	1 жыл	
12.	Жапқыш	1 дана	4 жыл	

Ескертпе:

\* тақыр қой терісінен тігілген тон (қысқа тон) бір данадан сырттағы жылжымайтын бекетке беріледі;

\*\* пима, пимаға кебіс, жылы шалбар, тері биялай, шлемнің астынан киетін жылы бас киім курсанттар санының 20 %-ына беріледі.

Нысанды киім мен киімнің тиесілік нормаларына қосымша арнайы киім-кешек жүзеге асыратын қызметкерлердің функциялары алдын алу және төтенше жағдайларды жою табиғи және техногендік сипаттағы, жедел медициналық көмек көрсету және халыққа психологиялық көмек көрсету, органдарының қызметкерлерін өртке қарсы қызмет

**Табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою, халыққа шұғыл медициналық және психологиялық көмек көрсету жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын қызметкерлердің, мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдары қызметкерлерінің нысанды киімі мен арнайы киім-кешегінің тізбесі мен сипаттамасы бар үлгілердің суреттері 1-тарау. Жоғары басшы құрамның нысанды киімі 1-параграф. Жоғары басшы құрамның парадтық салтанатты нысанды киімі**



1-сурет

1. Жоғары басшы құрамның параддық салтанатты нысанды киімінің тізбесі (1 - сурет):

жазғы:

қою көк түсті фуражка, тігісі алтын түстес;

қою көк түсті ашық екі қаусырмалы жағасы мен жеңдерінде тігісі алтын түстес, мундир мен қою-қызғылт сары түсті лампастары бар қою көк түсті балағы түсіңкі шалбар;

ақ түсті ұзын жеңді жейде;

қою көк түсті галстук;

қара түсті қысқа қонышты хром батиңке;

алтын түстес салтанатты белдік;

алтын түстес аксельбант;

ақ түсті қолғап.

Ескертпе:

1) ерекше жағдайларда қою-қызғылт сары түсті берет киген кезде кезектесетін ақ-қызғылт сары жолақтары бар тельняшкада арнайы нысанды киім киюге рұқсат етіледі;

2) қысқы кезеңде Қою көк түсті алмалы-салмалы үлбір жиегі бар күләпарасмен ішкі күртешесі бар күнделікті қысқы күртеше алмалы-салмалы пагондарды және ауыспалы жеңдік және төс белгілерін ауыстыру жолымен парадтық салтанатты күртешесіне қайта жабдықталады, ақ түсті кашнемен киіледі;

3) суық ауа райында жазғы парадтық салтанатты нысанды киім және жылы ауа райында қысқы парадтық салтанатты нысанды киім кезінде қою көк түсті ішкі күртеше мен ақ түсті кашне, сұр түсті қаракөлден тігілген құлақшынның орнына маусымаралық бейсболка киюге рұқсат етіледі.

## **2-параграф. Жоғары басшы құрамның күнделікті нысанды киімі**



2-сурет

2. Жоғары басшы құрамның күнделікті нысанды киімінің тізбесі (2-сурет):

1) жазғы:

қою көк түсті фуражка, тігісі алтын түстес;

қою көк түсті бейсболка;

қою көк түсті ашық екі қаусырмалы жағасы мен жеңдерінде тігісі алтын түстес мундир мен қою-қызғылт сары түсті лампастары бар қою көк түсті балағы түсіңкі шалбар;

көгілдір түсті ұзын жеңді жейде;  
көгілдір түсті қысқа жеңді жейде;  
ақ түсті футболка;  
қою көк түсті галстук;  
қара түсті, қысқа қонышты хром бәтеңке;

2) қысқы

сұр түсті қаракөлден тігілген құлақшын;  
қою-көк түсті маусымаралық бейсболка;

қою көк түсті алмалы-салмалы үлбір жиегі бар күләпарасмен ішкі күртешесі  
бар астары жылы күртеше;

қара түсті жылы хром етік;  
қара түсті былғары қолғап;  
қою көк түсті кашне;

Ескертпе:

1) суық ауа райында жазғы күнделікті нысанды киім және жылы ауа райында қысқы күнделікті нысанды киім кезінде қою көк түсті ішкі күртеше мен кашне, сұр түсті қаракөлден тігілген құлақшын орнына маусымаралық бейсболка киюге рұқсат етіледі;

2) галстуксыз қысқа жеңді көгілдір түсті жейде бейсболкамен ақ футболканың үстіне +20 0С жоғары ауа температурасы кезінде киіледі.

### **3-параграф. Жоғары басшы құрамның арнайы нысанды киімі**



3-сурет

3. Жоғары басшы құрамның арнайы нысанды киімінің тізбесі (3 - сурет):

1) жазғы:

қою көк түсті бейсболка немесе қою қызғылі сары берет;

сыдырмалы ұзын жеңді күртеше мен қою көк түсті шалбар;

сыдырмалы қысқа жеңді күртеше мен қою көк түсті шалбар;

ақ түсті футболка немесе кезектесетін ақ-қызғылт сары жолақтары бар тельняшка;

қара түсті қонышы биік юфталы бәтеңке;

2) қысқы:

қою көк түсті матадан тігілген жылы құлақшын;

қою көк түсті маусымаралық бейсболка;

қою көк түсті алмалы-салмалы үлбір жиегі бар күләпарасмен ішкі күртешесі бар астары жылы күртеше және қою көк түсті астары жылы шалбар;

қою көк түсті мойын сызығы жоқ свитер;

қара түсті ұзын қонышты жылы бәтеңке;

қара түсті былғары қолғап;

қою көк түсті кашне.

Ескертпе:

1) суық ауа райында жазғы арнайы нысанды киім және жылы ауа райында қысқы арнайы нысанды киім кезінде қою көк түсті ішкі күртеше мен кашне, құлақшының орнына қою көк түсті матадан тігілген маусымаралық бейсболка киюге рұқсат етіледі.

2) қысқа жеңді күртеше бейсболкасымен ақ футболканың үстіне +20 0С жоғары ауа температурасында киіледі;

3) қысқа қонышты бәтеңке мен жылы етікке балағы түсіңкі шалбар мен күртеше және свитер киюге жол беріледі.

**4-параграф. Жоғары басшы құрамның арнайы нысанды далалық киім**





4-сурет

4. Нысанды далалық киімдерінің тізбесі (4 - сурет):

1) жазғы:

қою көк түсті бейсболка;

қою көк түсті жапсырма қалталы күртеше мен шалбар;

қою көк түсті футболка;

қара түсті ұзын қонышты юфталы бәтеңке.

2) қысқы:

қою көк түсті тоқыма бас киім;

қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарамен жапсырма қалталы бар астары жылы күртеше мен жылы көк түсті шалбар;

қара түсті ұзын қонышты жылы юфталы бәтеңке;

қара түсті жылы қолғап.

Ескертпе:

қысқы кезінде далалық киім нысаны киюге рұқсат етіледі:

қою көк түсті матадан тігілген жылы құлақшын орнына - қою көк түсті тоқыма бас киім, қою көк түсті бейсболка орнына - белгіленген түсті берет, қара түсті ұзын қонышты бәтеңке орнына – қара түсті хромды қысқа қонышты бәтеңке (етік).

**2-тарау. Аға және орта басшы құрамның нысанды киімі 1-параграф. Аға және орта басшы құрамның парадтық салтанатты нысанды киімі**



#### 5-сурет

5. Аға және орта басшы құрамның парадтық салтанатты нысанды киімінің тізбесі (5 - сурет):

жазғы:

қою көк түсті фуражка;

қою көк түсті ашық екі қаусырмалы мундир мен қою-қызғылт сары түсті жиегі бар қою көк түсті балағы түсіңкі шалбар (полковниктер үшін);

қою көк түсті бір қаусырмалы ашық төрт түймемен түймеленетін китель және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар, балағы түсіңкі қою көк түсті шалбар;

ақ түсті ұзын жеңді жейде;

қою көк түсті галстук;

қара түсті, қысқа қонышты хром бәтеңке;

алтын түсті салтанатты белдік;

алтын түсті аксельбант;

ақ түсті қолғап.

Ескертпе:

1) ерекше жағдайларда қою-қызғылт сары түсті берет киген кезде кезектесетін ақ-қызғылт сары жолақтары бар тельняшкада арнайы нысанды киім киюге рұқсат етіледі;

2) қысқы кезеңде қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарамен ішкі күртешесі бар астары жылы күртеше күнделікті қысқы күртеше алмалы-салмалы пагондарды және ауыспалы жеңдік және төс белгілерін ауыстыру жолымен парадтық салтанатты күртешесіне қайта жабдықталады, ақ түсті кашнемен киіледі;

3) суық ауа райында жазғы парадтық салтанатты нысанды киім және жылы ауа райында қысқы парадтық салтанатты нысанды киім кезінде қою көк түсті ішкі күртеше мен ақ түсті кашне, құлақшын орнына маусымаралық бейсболка киюге рұқсат етіледі.

## **2-параграф. Аға және орта басшы құрамның күнделікті нысанды киімі**



6-сурет

6. Аға және орта басшы құрамның күнделікті нысанды киімінің тізбесі (6 - сурет):

1) жазғы:

қою көк түсті фуражка;

қою көк түсті бейсболка;

қою көк түсті ашық екі қаусырмалы мундир мен қою-қызғылт сары түсті жиегі бар қою көк түсті балағы түсіңкі шалбар (полковниктер үшін);

қою көк түсті бір қаусырмалы ашық төрт түймемен түймеленетін китель және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар, балағы түсіңкі қою көк түсті шалбар;

көгілдір түсті ұзын жеңді жейде;

көгілдір түсті қысқа жеңді жейде;

қою көк түсті галстук;

ақ түсті футболка;

қара түсті, қысқа қонышты хром бәтеңке;

1) қысқы:

сұр түсті қаракөлден тігілген құлақшын (полковниктер үшін);

қою көк түсті цигейкалы құлақшын;

қою көк түсті бейсболка;

қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарамен ішкі күртешесі бар астары жылы күртеше (полковниктер үшін күләпарасы алмалы-салмалы үлбір жиегі);

қара түсті жылы хром етік;

қара түсті былғары қолғап;

қою көк түсті кашне.

Ескертпе:

1) суық ауа райында жазғы күнделікті нысанды киім және жылы ауа райында қысқы күнделікті нысанды киім кезінде қою көк түсті ішкі күртеше мен кашне, құлақшын орнына маусымаралық бейсболка киюге рұқсат етіледі;

2) галстуксыз қысқа жеңді көгілдір түсті жейде бейсболкамен ақ футболканың үстіне +20 0С жоғары ауа температурасы кезінде киіледі.

**4-параграф. Аға және орта басшы құрамның арнайы нысанды киімі**



7-сурет

7. Аға және орта басшы құрамның арнайы нысанды киімінің тізбесі (7 - сурет):

1) жазғы:

қою көк түсті бейсболка немесе қою-қызғылт сары түсті берет;

сыдырмалы ұзын жеңді күртеше мен қою көк түсті шалбар;

сыдырмалы қысқа жеңді күртеше мен қою көк түсті шалбар;

ақ түсті футболка немесе кезектесетін ақ-қызғылт сары жолақтары бар тельняшка;

қою көк түсті ұзын және қысқа жеңді футболка-поло (кезекші-диспетчерлік қызмет қызметкерлері үшін);

қара түсті қонышы биік юфталы бәтеңке;

2) қысқы:

қою көк түсті матадан тігілген жылы құлақшын;

қою көк түсті маусымаралық бейсболка;

қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарасмен ішкі күртешесі бар жылы күртеше және қою көк түсті астары жылы шалбар (полковниктер үшін алмалы-салмалы үлбір жиегі бар);

қою көк түсті мойын сызығы жоқ свитер;

қара түсті ұзын қонышты жылы бәтеңке;

қара түсті былғары қолғап;

қою көк түсті кашне.

Ескертпе:

1) суық ауа райында жазғы арнайы нысанды киім және жылы ауа райында қысқы арнайы нысанды киім кезінде қою көк түсті ішкі күртеше мен кашне, кулақшының орнына қою көк түсті матадан тігілген маусымаралық бейсболка киюге рұқсат етіледі;

2) қысқа жеңді күртеше бейсболкасымен ақ немесе қою көк футболканың үстіне +20 0С жоғары ауа температурасында киіледі;

3) қысқа қонышты бәтеңке мен жылы етікке балағы түсіңкі шалбар мен күртеше және свитер киюге жол беріледі;

4) футболка-поло кезекші-диспетчерлік қызмет қызметкерлеріне кезекшілік кезінде кию құқығымен беріледі.

#### **4-параграф. Аға және орта басшы құрамның арнайы нысанды далалық киім**



8-сурет

8. Нысанды далалық киімдерінің тізбесі (8 - сурет):

1) жазғы:

қою көк түсті бейсболка;

қою көк түсті жапсырма қалталы күртеше мен шалбар;

қою көк түсті футболка;

қара түсті ұзын қонышты юфталы бәтеңке;

2) қысқы:

қою көк түсті тоқыма бас киім;

қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарамен жапсырма қалталы бар астары жылы күртеше мен жылы көк түсті шалбар;

қара түсті ұзын қонышты жылы юфталы бәтеңке;

қара түсті жылы қолғап.

Ескертпе:

қысқы кезінде далалық киім нысаны киюге рұқсат етіледі: қою көк түсті матадан тігілген жылы құлақшын орнына - қою көк түсті тоқыма бас киім, қою көк түсті бейсболка орнына - белгіленген түсті берет, қара түсті ұзын қонышты бәтеңке орнына – қара түсті хромды қысқа қонышты бәтеңке (етік).

**3-тарау. Кіші басшы және қатардағы құрамның нысанды киімі 1-параграф. Кіші басшы және қатардағы құрамның парадтық салтанатты нысанды киімі**



9-сурет

9. Кіші басшы және қатардағы құрамның парадтық салтанатты нысанды киімінің тізбесі (9 - сурет):

жазғы:

қою көк түсті фуражка немесе қою-қызғылт сары түсті берет ;



қою көк түсті бір қаусырмалы ашық төрт түймемен түймеленетін китель және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар, балағы түсіңкі қою көк түсті шалбар;  
ақ түсті ұзын жеңді жейде;  
қою көк түсті галстук;  
қара түсті, қысқа қонышты хром бәтенке;  
ақ түсті салтанатты белдік;  
алтын түсті аксельбант;  
ақ түсті қолғап.

Ескертпе:

1) ерекше жағдайларда қою-қызғылт сары түсті берет киген кезде кезектесетін ақ-қызғылт сары жолақтары бар тельняшкада арнайы нысанды киім киюге рұқсат етіледі;

2) қысқы кезеңде қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарамен, жапсырма қалталы бар астары жылы қысқы күртеше алмалы-салмалы пагондарды және ауыспалы жеңдік және төс белгілерін ауыстыру жолымен парадтық салтанатты күртешесіне қайта жабдықталады, ақ түсті кашнемен киіледі.

**2-параграф. Кіші басшы және қатардағы құрамның күнделікті нысанды киімі**



10-сурет



10. Кіші басшы және қатардағы құрамның күнделікті нысанды киімінің тізбесі (10 - сурет):

1) жазғы:

қою көк түсті фуражка;

қою көк түсті бейсболка;

қою көк түсті бір қаусырмалы ашық төрт түймемен түймеленетін китель және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар, балағы түсіңкі қою көк түсті шалбар;

көгілдір түсті ұзын жеңді жейде;

көгілдір түсті қысқа жеңді жейде;

ақ түсті футболка;

қою көк түсті галстук;

қара түсті, қысқа қонышты хром бәтеңке;

2) қысқы:

қою көк түсті цигейкалы құлақшын;

қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарамен жапсырма қалталы бар астары жылы күртеше;

қара түсті жылы хром етік;

қара түсті былғары қолғап;

қою көк түсті кашне.

Ескертпе:

галстуксыз қысқа жеңді көгілдір түсті жейде бейсболкамен ақ футболканың үстіне +20 0С жоғары ауа температурасында киіледі.

**3-параграф. Кіші басшы және қатардағы құрамның арнайы нысанды далалық киім**



11-сурет

11. Нысанды далалық киімдерінің тізбесі (11 - сурет):

1) жазғы:

қою көк түсті бейсболка;

қою көк түсті жапсырма қалталы күртеше мен шалбар;

қою көк түсті футболка;

қара түсті ұзын қонышты юфталы бәтеңке;

2) қысқы:

қою көк түсті тоқыма бас киім;

қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарамен жапсырма қалталы бар астары жылы күртеше мен жылы көк түсті шалбар;

қара түсті ұзын қонышты жылы юфталы бәтеңке;

қара түсті жылы қолғап.

Ескертпе:

қысқы кезінде далалық киім нысаны киюге рұқсат етіледі: қою көк түсті матадан тігілген жылы құлақшын орнына - қою көк түсті тоқыма бас киім, қою көк түсті бейсболка орнына - белгіленген түсті берет, қара түсті ұзын қонышты бәтеңке орнына – қара түсті хромды қысқа қонышты бәтеңке (етік).

**4-параграф. Кіші басшы және қатардағы құрамның арнайы нысанды киімі**



12-сурет

12. Кіші басшы және қатардағы құрамның арнайы нысанды киімінің тізбесі (12 - сурет):

1) жазғы:

бейсболка немесе қою қызғылт сары берет;  
сыдырмалы ұзын жеңді күртеше мен қою көк түсті шалбар;  
сыдырмалы қысқа жеңді күртеше мен қою көк түсті шалбар;  
қою көк түсті футболка немесе кезектесетін ақ-қызғылт сары жолақтары бар тельняшка;

қою көк түсті ұзын және қысқа жеңді футболка-поло (диспетчерлік қызмет кезекшілігінің қызметкерлері үшін);

қара түсті ұзын қонышты юфталы бәтеңке.

2) қысқы:

қою көк түсті матадан тігілген жылы құлақшын;

қою көк түсті тоқылған бас киім;

қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарамен жапсырма қалталы бар астары жылы күртеше мен жылы көк түсті шалбар;

қою көк түсті мойын сызығы жоқ свитер;

қара түсті ұзын қонышты жылы юфталы бәтеңке;

қара түсті жылы қолғап;

қою көк түсті кашне.

Ескертпе:

1) қысқа жеңді күртеше бейсболкасы мен ақ немесе қою көк футболканың үстіне +20 0С жоғары ауа температурасында киіледі;

2) қысқа қонышты бәтеңке мен жылы етікке балағы түсіңкі шалбар мен күртеше және свитер киюге жол беріледі;

3) футболка-поло кезекші-диспетчерлік қызмет қызметкерлеріне кезекшілік кезінде кию құқығымен беріледі.

**4-тарау. Аға және орта басшы құрамдағы әйелдердің нысанды киімі 1-параграф.**

**Әйелдердің аға және орта басшы құрамының парадтық салтанатты нысанды киімі**



13-сурет

13. Аға және орта басшы құрамның парадтық салтанатты нысанды киімінің тізбесі (13 - сурет):

жазғы:

қою көк түсті қалпақ;

қою көк түсті ашық екі қаусырмалы мундир мен қою-қызғылт сары түсті жиегі бар қою көк түсті белдемше (шалбар) (полковниктер үшін);

қою көк түсті бір қаусырмалы ашық китель және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар, қою көк түсті белдемше (шалбар) (шалбар);

ақ түсті ұзын жеңді жейде;

қою көк түсті галстук;

қара түсті лакталған туфли;

алтын түсті салтанатты белбеу;

алтын түстес аксельбант;

ақ түсті қолғап.

Ескертпе:

1) ерекше жағдайларда қою-қызғылт сары түсті берет киген кезде кезектесетін ақ-қызғылт сары жолақтары бар тельняшкада арнайы нысанды киім киюге рұқсат етіледі;

2) қысқы кезеңде алмалы-салмалы күләпарасы бар астары жылы күнделікті қысқы күртеше алмалы-салмалы погондарды және ауыспалы жеңдік және төс белгілерін ауыстыру жолымен парадтық салтанатты күртешесіне қайта жабдықталады, ақ түсті кашнемен киіледі;

3) суық ауа райында жазғы парадтық салтанатты нысанды киім және жылы ауа райында қысқы парадтық салтанатты нысанды киім кезінде қою көк түсті ішкі күртеше мен ақ түсті кашне, құлақшын орнына маусымаралық бейсболка киюге рұқсат етіледі.

**2-параграф. Әйелдердің аға және орта басшы құрамының күнделікті нысанды киімі**



## 14-сурет

14. Аға және орта басшы құрамның күнделікті нысанды киімінің тізбесі (14 - сурет):

1) жазғы:

қою көк түсті қалпақ;

қою көк түсті бейсболка;

қою көк түсті ашық екі қаусырмалы мундир мен қою-қызғылт сары түсті жиегі бар қою көк түсті белдемше (шалбар) (полковниктер үшін);

қою көк түсті бір қаусырмалы ашық төрт түймемен түймеленетін китель және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар, қою көк түсті белдемше (шалбар);

көгілдір түсті ұзын жеңді жейде;

көгілдір түсті қысқа жеңді жейде;

қою көк түсті әйелдер көйлегі;

ақ түсті футболка;

қою көк түсті галстук;

қызғылт сары түсті жібек шарф;

қара түсті былғары туфли;

2) қысқы: сұр түсті қаракөлден тігілген кубанка (полковниктер үшін);

қою көк түсті цигейкалы құлақшын;

қою көк түсті маусымаралық бейсболка;

қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарамен ішкі күртешесі бар астары жылы күртеше (полковниктер үшін күләпарасы алмалы-салмалы үлбір жиегі);

қара түсті жылы былғары етік;

қара түсті былғары қолғап;

қою көк түсті кашне.

Ескертпе:

1) суық ауа райында жазғы күнделікті нысанды киім және жылы ауа райында қысқы күнделікті нысанды киім кезінде қою көк түсті ішкі күртеше мен кашне, құлақшын орнына маусымаралық бейсболка киюге рұқсат етіледі;

2) галстуксыз қысқа жеңді көгілдір түсті жейде бейсболкамен ақ футболканың үстіне +20 0С жоғары ауа температурасы кезінде киіледі.

**3-параграф. Аға және орта басшы құрамның арнайы нысанды киімі**



15-сурет

15. Аға және орта басшы құрамның арнайы нысанды киімінің тізбесі (15 - сурет):

1) жазғы:

бейсболка немесе қою-қызғылт сары түсті берет;

сыдырмалы ұзын жеңді күртеше және қою көк түсті белдемше (шалбар);

сыдырмалы қысқа жеңді күртеше және қою көк түсті белдемше (шалбар);

ақ түсті футболка немесе кезектесетін ақ-қызғылт сары жолақтары бар тельняшка;

қою көк түсті ұзын және қысқа жеңді футболка-поло (диспетчерлік қызмет кезекшілігінің қызметкерлері үшін);

қара түсті ұзын қонышты юфталы бәтеңке;

2) қысқы:

қою көк түсті матадан тігілген жылы құлақшын;

қою көк түсті маусымаралық бейсболка;

қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарасмен ішкі күртешесі бар жылы күртеше және қою көк түсті астары жылы шалбар (полковниктер үшін алмалы-салмалы үлбір жиегі бар);

қою көк түсті мойын сызығы жоқ свитер;

қара түсті қонышы ұзын жылы юфталы бәтеңке;



қою көк түсті кашне;  
қара түсті былғары қолғап.

Ескертпе:

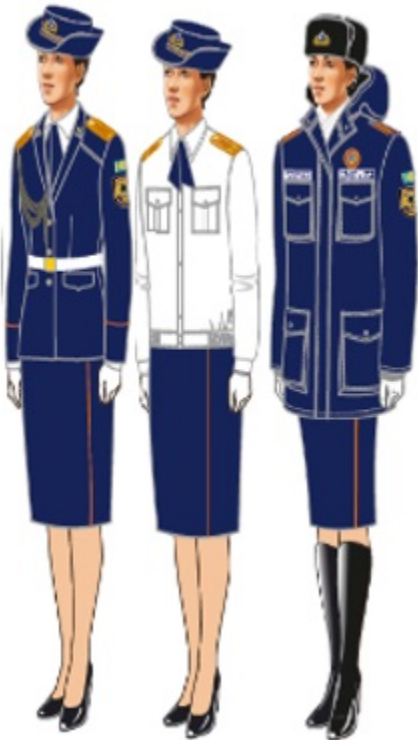
1) суық ауа райында жазғы арнайы нысанды киім және жылы ауа райында қысқы арнайы нысанды киім кезінде қою көк түсті ішкі күртеше мен кашне, қою көк түсті матадан тігілген құлақшын орнына маусымаралық бейсболка киюге рұқсат етіледі;

2) қысқа жеңді күртеше бейсболкасы бар ақ футболканың үстіне +20 0С жоғары ауа температурасында киіледі;

3) Жылы туфлилер мен етікке балағы түсіңкі шалбары бар күртеше мен свитер киюге жол беріледі;

4) Футболка-поло кезекші-диспетчерлік қызмет қызметкерлеріне кезекшілік кезеңінде киіп жүру құқығымен беріледі.

**5-тарау . Әйелдердің кіші басшы және қатардағы құрамының нысанды киімі 1-параграф. Әйелдердің кіші басшы және қатардағы құрамының парадтық салтанатты нысанды киімі**



16-сурет

16. Әйелдердің кіші басшы және қатардағы құрамының парадтық салтанатты нысанды киімінің тізбесі (16 - сурет):



жазғы:

қою көк түсті қалпақ;

қою көк түсті бір қаусырмалы ашық китель және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар, қою көк түсті белдемше (шалбар);

ақ түсті ұзын жеңді жейде;

қою көк түсті галстук;

қара түсті лакталған туфли;

ақ түсті салтанатты белбеу;

алтын түстес аксельбант;

ақ түсті қолғап.

Ескертпе:

1) ерекше жағдайларда қою-қызғылт сары түсті берет киген кезде кезектесетін ақ-қызғылт сары жолақтары бар тельняшкада арнайы нысанды киім киюге рұқсат етіледі, ақ түсті кашнемен киіледі;

2) қысқы кезеңде алмалы-салмалы күләпарасы бар астары жылы күнделікті қысқы күртеше алмалы-салмалы погондар мен ауыспалы жеңдік және төсбелгілерді ауыстыру жолымен салтанатты-шығу күртешесіне қайта жабдықталады, ақ түсті кашнемен киіледі.

**2-параграф. Әйелдердің кіші басшы және қатардағы құрамының күнделікті нысанды киімі**



## 17-сурет

17. Әйелдердің кіші басшы және қатардағы құрамының күнделікті нысанды киімдерінің тізбесі (17 - сурет)

### 1) жазғы:

қою көк түсті қалпақ;

қою көк түсті бейсболка;

қою көк түсті бір қаусырмалы ашық китель және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар, қою көк түсті белдемше (шалбар);

көгілдір түсті ұзын жеңді жейде;

көгілдір түсті қысқа жеңді жейде;

қою көк түсті әйелдер көйлегі;

ақ түсті футболка;

қою көк түсті галстук;

қызғылт сары түсті жібек шарф;

қара түсті былғары туфли;

### 2) қысқы:

қою көк түсті цигейкалы құлақшын;

қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарасмен жапсырма қалталы бар жылы күртеше;

қара түсті жылы былғары етік;

қара түсті жылы қолғап;

қою көк түсті кашне.

### Ескертпе:

галстуксіз қысқа жеңді көгілдір түсті жейде бейсболкасы бар ақ футболканың үстіне +20 0С жоғары ауа температурасы кезінде киіледі.

**3-параграф. Әйелдердің кіші басшы және қатардағы құрамының арнайы нысанды киімі**



### 18-сурет

18. Әйелдердің кіші басшы және қатардағы құрамының арнайы нысанды киімінің тізбесі (18 - сурет):

1) жазғы:

бейсболка немесе қою-қызғылт сары берет;  
сыдырмалы ұзын жеңді күртеше және қою көк түсті белдемше (шалбар);  
сыдырмалы қысқа жеңді күртеше және қою көк түсті белдемше (шалбар);  
қою көк түсті футболка немесе кезектесетін ақ-қызғылт сары жолақтары бар тельняшка;

қою көк түсті ұзын және қысқа жеңді футболка-поло (диспетчерлік қызмет кезекшілігінің қызметкерлері үшін);

қара түсті ұзын қонышты юфталы бәтеңке;

2) қысқы:

қою көк түсті матадан тігілген жылы құлақшын;  
қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарасмен жапсырма қалталы бар жылы күртешемен жылы шалбар;

қою көк түсті мойын сызығы жоқ свитер;

қара түсті жылы қонышы биік юфталы бәтеңке;

қою көк түсті кашне;

қара түсті жылы қолғап.

Ескертпе:

1) қысқа жеңді күртеше бейсболкасы бар футболканың үстіне +20 0С жоғары ауа температурасында киіледі;

2) жылы туфлилер мен етікке балағы түсіңкі шалбары бар күртеше мен свитер киюге жол беріледі;

3) футболка-поло кезекші-диспетчерлік қызмет қызметкерлеріне кезекшілік кезеңінде киіп жүру құқығымен беріледі.

**6-тарау. Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігінің білім беру ұйымдары курсанттарының нысанды киімі және арнайы киім-кешегі 1-параграф. Курсанттардың парадтық салтанатты нысанды киімі**



19-сурет

19. Курсанттардың парадтық салтанатты нысанды киімінің тізбесі (19 - сурет)

:

жазғы:

қою көк түсті фуражка немесе қою-қызғылт сары түсті берет ;

қою көк түсті бір қаусырмалы ашық төрт түймемен түймеленетін китель және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар, балағы түсіңкі қою көк түсті шалбар;

ақ түсті ұзын жеңді жейде;

қою көк түсті галстук;

қара түсті, қысқа қонышты хром бәтенке;

ақ түсті салтанатты белдік;

алтын түсті аксельбант;

ақ түсті қолғап.

Ескертпе:

1) ерекше жағдайларда қою-қызылт сары түсті берет киген кезде кезектесетін ақ-қызылт сары жолақтары бар тельняшкада арнайы нысанды киім киюге рұқсат етіледі;

2) қысқы кезеңде алмалы-салмалы күләпарасы бар қою көк түсті жылы жапсырма қалталары бар қысқы күртеше алмалы-салмалы пагондарды және ауыспалы жеңдік және төс белгілерін ауыстыру жолымен парадтық салтанатты күртешесіне қайта жабдықталады, ақ түсті кашнемен киіледі.

## 2-параграф. Курсанттардың күнделікті нысанды киімі



20-сурет

20. Курсанттардың күнделікті нысанды киімдерінің тізбесі (20 - сурет):

1) жазғы:

қою көк түсті фуражка;

қою көк түсті бейсболка;

қою көк түсті бір қаусырмалы ашық төрт түймемен түймеленетін китель және қою-қызылт сары түсті жиегі бар, балағы түсіңкі қою көк түсті шалбар;  
көгілдір түсті ұзын жеңді жейде;  
көгілдір түсті қысқа жеңді жейде;  
ақ түсті футболка;  
қою көк түсті галстук;  
қара түсті, қысқа қонышты хром бәтеңке.

2) қысқы:

қою көк түсті цигейкалы құлақшын;  
қою көк түсті жапсырма қалталармен алмалы-салмалы күләпарасы бар жылы күртеше;  
қара түсті жылы хром етік;  
қара түсті іші жылы қолғап;  
қою көк түсті кашне.

Ескертпе:

галстуксыз қысқа жеңді көгілдір түсті жейде бейсболкамен ақ футболканың үстіне +20 0С жоғары ауа температурасында киіледі.

### **3-параграф. Курсанттардың арнайы нысанды киімі**



21-сурет

21. Курсанттардың арнайы нысанды киімдерінің тізбесі (21 - сурет):

1) жазғы:

бейсболка немесе қою қызғылт сары берет;

қою көк түсті жапсырма қалталы күртеше мен шалбар;

қою көк түсті футболка немесе кезектесетін ақ-қызғылт сары жолақтары бар тельняшка;

қара түсті биік қонышты юфталы бәтеңке.

2) қысқы:

қою көк түсті матадан тігілген жылы құлақшын;

қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарасы бар жапсырма қалталы астары жылы күртеше мен жылы көк түсті шалбар;

қою көк түсті мойын сызығы жоқ свитер;

қара түсті жылы қонышы биік юфталы бәтеңке;

қара түсті жылы қолғап;

қою көк түсті кашне.

Ескертпе:

1) Ауа температурасы +20 0С жоғары болған кезде жеңдерді шынтақтан жоғары жапсырмалы қалталары бар күртешеге орауға рұқсат етіледі.

2) Қысқа қонышты бәтеңке мен жылы етікке балағы түсіңкі шалбар мен күртеше және свитер киюге жол беріледі.

**4-параграф. Дала нысанды киім**



22-сурет

22. Курсанттардың дала нысанды киімдерінің тізбесі (22 - сурет):

1) жазғы:

қою көк түсті бейсболка;

қою көк түсті жапсырма қалталы күртеше мен шалбар;

қою көк түсті футболка;

қара түсті ұзын қонышты юфталы бәтеңке;

2) қысқы:

қою көк түсті тоқыма бас киім;

қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарамен жапсырма қалталы бар астары жылы күртеше мен жылы көк түсті шалбар;

қара түсті ұзын қонышты жылы юфталы бәтеңке;

қара түсті жылы қолғап.

Ескертпе:

қысқы кезінде далалық киім нысаны киюге рұқсат етіледі: қою көк түсті матадан тігілген жылы құлақшын орнына - қою көк түсті тоқыма бас киім, қою көк түсті бейсболка орнына - белгіленген түсті берет, қара түсті ұзын қонышты бәтеңке орнына – қара түсті хромды қысқа қонышты бәтеңке (етік).

**7-тарау. Айырым белгілері 1-параграф. Погондар**





парадық-салтанатты киім-кешектері



парадық-салтанатты жейделер



күнделікті киім-кешек



күнделікті жейде



қысқы күртешелерге және арнайы киім-кешекке



парадық-салтанатты киім-кешектері



парадық-салтанатты жейделер



күнделікті киім-кешек



күнделікті жейде



қысқы күртешелерге және арнайы киім-кешекке



парадтық-салтанатты киім-кешектері



парадтық-салтанатты жейделер



күнделікті киім-кешек



күнделікті жейде



қысқы күртешелерге және арнайы киім-кешекке

## 2-параграф. Жеңдегі және төсбелгілер



шеврон



жең белгісі



кеуде жапсырмасы



жеңдік белгісі



тік бұрышты нысандағы төс жапсырмалар

## 3-параграф. Кокардалар, түйме және белдіктер



металл кокарда



матадан тігілген кокарда



парадтық-салтанатты белдігі



парадтық-салтанатты белдік



арнайы пішіндегі белбеу



киім-кешекке арналған  
металл түйме



погондарға арналған  
металл түйме

**8-тарау. Табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою, халыққа шұғыл медициналық және психологиялық көмек көрсету жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын қызметкерлердің, мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдары қызметкерлерінің нысанды киімі мен айырым белгілерінің сипаттамасы**

**1-параграф. Ерлерге арналған нысанды және арнайы киімнің сипаттамасы**

23. Ашық екі қаусырмалы мундир және қою-қызғылт сары түсті лампастары бар қою көк түсті балағы түсіңкі шалбардың сипаттамасы:

1) ерлер мундирі екі қаусырмалы, қою көк түсті, жартылай қынамалы, орталық өңірлі үш нысанды түймеге түймеленеді, түймелердің екінші қатары-әрлеу. Бүйірі қиылған бүйірлі және рамкалы пішінді клапанды екі бүйірлі тілік қалталары бар сөрелер. Артқы жағы шлицке өтетін ортаңғы тігіспен. Қайырмасы бар қос тігісті қондырмалы жеңдер. Қайырманың жоғарғы жиегіне қою-қызғылт сары түсті жиек салынады. Сол және оң жеңдерде жең белгілері бар. Қондырмалы, қайырмалы, классикалық пішілген қайырмасы бар жаға. Мундирдің жағасы мен жеңінде – алтын түстес тігіс;

2) қою қызғылт сары түсті лампастары бар қою көк түсті шалбар. Алдыңғы жартысы бүйір қалтасымен. Артқы оң жартысы клапанды рамкадағы ойылған қалтасымен. Гульфик сыдырма ілгекке түймеленеді. Белдік жалғап тігілген, түймемен ілмекке және металл ілмекке түймеленеді.

24. Ашық екі қаусырмалы мундир мен қою-қызғылт сары түсті жиегі бар қою көк түсті балағы түсіңкі шалбардың сипаттамасы (полковниктер үшін):

1) ерлер мундирі екі өңірлі, қара-көк түсті, жартылай қынамалы, орталық өңірлі үш нысанды түймеге түймеленеді, түймелердің екінші қатары-әрлеу. Бүйірі қиылған бүйірлі және рамкалы пішінді клапанды екі бүйірлі тілік қалталары бар сөрелер. Ортаңғы тігіспен артқы жағы шлицке өтетін. Қайырмасы бар қос тігісті қондырмалы жеңдер. Қайырманың жоғарғы жиегіне қою-қызғылт сары түсті жиек салынады. Сол және оң жеңдерде жең белгілері бар. Қондырмалы, қайырмалы, классикалық пішілген қайырмасы бар жаға;

2) бүйір тігістерінде қою-қызғылт сары көмкермесі бар қара-көк түсті шалбар. Алдыңғы жартысы бүйір қалтасымен. Артқы оң жартысы клапанды рамкадағы тілік қалтасымен. Гульфик сыдырма ілгекке бекітіледі. Белдік жалғап тігілген, түймемен ілмекке және металл ілмекке түймеленеді.

25. Қою көк түсті бір қаусырмалы ашық китель және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар, балағы түсіңкі қою көк түсті шалбардың сипаттамасы:

1) қою-көк түсті, бір қаусырмалы, жартылай қынамалы, бортында төрт нысанды түймеге арналған орталық ілгегі бар ерлер кителі. Бүйірі қиылған бүйірлі және рамкалы пішінді клапанды екі бүйірлі тілік қалталары бар сөрелер. Артқы жағы шлицке өтетін ортаңғы тігіспен. Жеңі қайырмалы, екі тігісті. Қайырманың жоғарғы жиегіне қою-қызғылт сары түсті жиек салынады. Сол және оң жеңдерде жең белгілері бар. Қондырмалы, қайырмалы, классикалық пішілген қайырмасы бар жаға;

2) бүйір тігістерінде қою-қызғылт сары түсті көмкермесі бар қара-көк түсті шалбар. Алдыңғы жартысы бүйір қалтасымен. Артқы оң жартысы клапанды рамкадағы ойылған қалтасымен. Гульфик сыдырма ілгекке бекітіледі. Белдік жалғап тігілген, түймемен ілмекке және металл ілмекке түймеленеді.

26. Сыдырмалы ұзын жеңді күртеше және қою көк түсті шалбардың сипаттамасы:

1) ұзын жеңді қою-көк түсті ерлер күртешесі, алмалы-салмалы сыдырма ілгекке орталық борттық ілгегі, қапсыра тігілген белбеуі бар. Иініші, төс және бүйір қалталары бар сөрелер. Тік бұрышты клапандары бар жапсырма төс қалталар. Клапандарда алынбалы жапсырмалар бар. Жапырақтары бар бүйірлік қалталар. Арқасы иінішті. Жеңдері ұзын, қос тігісті, тігілген погондары,

түймелерге түймеленетін жалғап тігілген манжеттері бар. Сол және оң жеңдерде алмалы-салмалы жеңдік белгілер болады. Қондырмалы, қайырмалы жаға. Икемді лентадан ендімесі бар жалғап тігілген белдік;

2) албары сырып тігілген қара көк түсті. Алдыңғы жартысы бүйір қалтасымен . Артқы оң жартысы клапанды рамкадағы тілік қалтасымен. Гульфик сыдырма ілгекке бекітіледі. Белдік жалғап тігілген, түймемен ілмекке және металл ілмекке түймеленеді.

27. Сыдырмалы қысқа жеңді күртеше және қою көк түсті шалбардың сипаттамасы:

1) қысқа жеңді қара-көк түсті ерлер күртешесі, алмалы-салмалы сыдырма ілгекке орталық борттық ілгегі, қапсыра тігілген белбеуі бар. Иініші, төс және бүйір қалталары бар сөрелер. Тік бұрышты клапанды жапсырма төс қалталар. Клапандарда алмалы-салмалы жапсырмалар. Жапырақтары бар бүйірлік қалталар . Арқасы иінішті. Қысқа, қос тігісті, тігілген погондары, өңдеу тігісімен тігілген манжеттері бар қондырмалы жеңдер. Сол және оң жеңдерде алмалы-салмалы жеңдік белгілер болады. Жағасы қондырмалы, қайырмалы. Икемді таспадан ендімесі бар қапсыра тігілген белдік;

2) шалбары сырып тігілген қою көк түсті. Алдыңғы жартысы бүйір қалтасымен. Артқы оң жартысы клапанды рамкадағы ойылған қалтасымен. Артқы оң жартысы клапанды рамкадағы ойылған қалтасымен. Гульфик сыдырма ілгекке бекітіледі. Белдік жалғап тігілген, түймемен ілмекке және металл ілмекке түймеленеді.

28. Қою көк түсті жапсырма қалталары бар күртеше мен шалбардың сипаттамасы:

1) орталық ішкі өңірлі алты түймеге арналған күртеше, жоғарғы ілмегі өтпелі. Сыртқы төс және бүйір жапсырмалы үш өлшемді қалталары бар, қақпақшалары екі түймемен жасырылған ілгекпен түймеленеді. Төс қалталарының клапандарында алмалы-салмалы жапсырмалар болады. Белге астары бар сөрелер. Сөрелердің астарында түймелермен түймеленетін екі жапсырма қалта бар. Арқасы тұтас пішілген. Жеңі қондырмалы, екі тігісті, тігісті погондары, шынтақ тұсындағы күшейткіш жапсырмалары бар. Жеңнің төменгі жағында түймеге ілмекпен түймеленетін паталары бар. Пата жеңнің көлемін төменгі жағында орналасқан үш түймемен реттейді. Сол және оң жеңдерде алмалы-салмалы жеңдік белгілер болады. Бүйір тігісінің екі жағынан екі желдеткіш саңылаулардан араның деңгейінен төмен сөрелер мен арқалықтарда. Жағасы қайырмалы, кесінді тіреуі бар. Күртеше бел сызығы мен төменгі жағында сыммен тартылады;

2) шалбардың жалғап тігілген белбеуі, алдыңғы жартысындағы бүйір қалталары, бүйір жіктері тұсында клапандары бар сыртқы жапсырма көлемді



қалталары бар. Бүйірлік тігістердің үстіндегі белдеуде тікбұрышты пішінді екі ілмек және жеті қос ілмек бар. Белдікше белдіктің көлемін екі түймемен реттейді. Алдыңғы жартысы тізе аймағында күшейтетін төсемдермен. Ортаңғы тігіс аймағында күшейткіштері бар артқы жартысы. Шалбар орта тігісте төрт түймемен түймеленеді, олардың біреуі белдікте. Шалбардың төменгі жағына бүйір жақтарына штрипка жапсырылған.

29. Жоғары басшы құрам мен полковниктерге арналған күләпарасы алмалы-салмалы үлбір жиегі және қою көк түсті ішкі күртешесі бар жылы күртешенің сипаттамасы:

1) ерлер күртешесі тік пішінді, ұзартылған, орталық өңірлі екі құлыпты сыдырма ілгегі бар. Иініші, төс және бүйір қалталары бар сөрелер. Сыдырма ілгекке түймеленетін жапырақшасы бар қиылған кеуде қалталары. Бүйір қалталары жапсырма. Сол жақ сөреде Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігі (бұдан әрі-ҚР ТЖМ). алынбалы төсбелгісі бар. Арқасы жапсыра тігілген иінішті. Бел сызығы бойынша-бекіткіштері мен ұштары бар сымы бар ішкі ықтырма. Жеңі жапсыра тігілген, екі тігісті, тігілген погондары, ішкі тоқыма манжеттері бар. Сол және оң жеңдерде алмалы-салмалы жеңдік белгілер болады. Жағасы қондырмалы – тік, ішкі алмалы-салмалы тоқыма омыраулығы мен күләпарасы бар. Алмалы-салмалы күләпара жағаға сыдырма ілмекпен бекітіледі, бет ойығы бойынша бекіткіштері бар баумен реттеледі, баудың ұштары ұштықтармен реттеледі. Күләпара алмалы салмалы аң терісінен;

2) ішкі күртеше тік пішінді, орталық өңірлі сыдырма ілгекпен қысқартылған. Бүйірінде жапырақшасы бар ойылған қалталары бар сөрелер. Сол жақ сөреде ҚР ТЖМ алынбалы төсбелгісі бар. Арқасы бүтін пішілген. Жеңі қондырмалы, тігілген погондары бар екі тігісті. Сол және оң жеңдерде алмалы-салмалы жеңдік белгілер болады. Жағасы тік қондырмалы.

30. Қою көк түсті алмалы-салмалы күләпарамен ішкі күртешесі бар астары жылы күртешенің сипаттамасы:

1) ерлер күртешесі тік пішінді, ұзартылған, орталық өңірлі екі құлыпты сыдырма ілгегі бар. Иініші, төс және бүйір қалталары бар сөрелер. Сыдырма ілгекке түймеленетін жапырақшасы бар қиылған кеуде қалталары. Бүйір қалталары жапсырма. Сол жақ сөреде ҚР ТЖМ алынбалы төсбелгісі бар. Арқасы жапсыра тігілген иінішті. Бел сызығы бойынша-бекіткіштері мен ұштары бар сымы бар ішкі ықтырма. Жеңі жапсыра тігілген, тігілген погондары бар екі тігісті, ішкі тоқыма манжеттері бар. Сол және оң жеңдерде алмалы-салмалы жеңдік белгілер болады. Жағасы қондырмалы – тік ішкі алмалы-салмалы тоқыма омыраулығы мен күләпарасы бар. Алмалы-салмалы күләпара жағаға сыдырма ілмекпен бекітіледі, бет ойығы бойынша бекіткіштері бар баумен реттеледі, баудың ұштары ұштықтармен реттеледі;

2) ішкі күртеше тік пішінді, орталық өңірлі сыдырма ілгекпен қысқартылған. Бүйірінде жапырақшасы бар ойылған қалталары бар сөрелер. Сол жақ сөреде ҚР ТЖМ алынбалы төсбелгісі бар. Арқасы тұтас пішілген. Жеңі қондырмалы, тігілген погондары бар екі тігісті. Сол және оң жеңдерде алмалы-салмалы жеңдік белгілер болады. Жағасы қондырылған.

31. Алмалы-салмалы күләпарасы бар жапсырма қалталары бар күртеше және қою-көк түсті астары жылы шалбардың сипаттамасы:

1) ерлер күртешесі тік пішінді, орталық өңірлі ілгегі бар алмалы-салмалы сыдырма ілгекке екі құлыппен, жасырын ілгегі бар желден қорғайтын клапанмен. Бүйірінде клапанды жапсырма қалталары бар сөрелер. Астары бар және бүйіріне кіретін жылы жапсырма қалталары бар жапсырма қалталар. Сол жақ сөреде ҚР ТЖМ алынбалы төсбелгісі бар. Арқасы иінішті және екі тік қатпармен. Жеңі жапсыра тігілген, қолтық үшкіл қиындысы бар екі тігісті, тігісті погондары бар, шынтақ тұсындағы күшейткіш жапсырмалары бар. Сол және оң жеңдерде алмалы-салмалы жеңдік белгілер болады. Төменгі астарындағыдай жеңдер қосып тігілген білезікқап. Бел сызығы бойынша сымы мен бекіткіштері бар ішкі ықтырма. Күләпараны тағуға арналған планкасы бар тік жаға. Күләпара алмалы-салмалы, жылы, тұтас пішілген күнқағары және сымы мен бекіткіші бар ықтырмасы бар, күләпараның төменгі бөлігі ауыспалы ұштары бар. Жылытқышы бар төсеме, сөрелердің астарында клапандары бар жапсырма қалталар болады;

2) астары бар, сырылған белбеуі бар, ромб нысаны бойынша тігілген, желден қорғайтын қақпақшасы бар, сол жақ жартысында сағат қалтасы бар жылы шалбар. Алдыңғы жартысы бүйірінде жапсырма көлемді қалталары, тізе тұсында күшейткіш жапсырмалары бар. Ортаңғы тігіс аймағында күшейткіштері бар артқы жартысы. Белдікте бүйір тігістерден артқы жартыға қарай екі белдікше және жеті Қос белдікше орналасқан. Шалбар түймемен түймеленеді. Серпімді лентасы бар бретельдері бар шалбар шалбардың беліне алдыңғы ұшымен рамкаға , артқы ұшымен екі түймеге бекітіледі. Шалбардың төменгі жағы серпімді таспамен тартылады. Шаңға қарсы шалбардың төменгі жағына жылы астарына орнатылады.

32. Қою көк түсті ойығы жоқ свитердің сипаттамасы: мойнының дөңгелек мойны бар қара-көк түсті жартылай жүн тоқылған свитер. Сөрелер мен арқалар тұтас. Сол жақ сөреде ҚР ТЖМ төсбелгісі орналасқан. Тігілген погондары бар қондырмалы жеңдер. Сол және оң жеңдерде алмалы-салмалы жеңдік белгілер болады. Иық және шынтақ бөліктеріндегі күшейткіш төсемдер. Мойынды, манжетті және қос серпімді белдікті қайрау.

33. Жейделер сипаттамасы:

1) ақ және көк түсті ұзын жеңді жейде, ерлерге арналған нысанды жейде орталық өңірлі түймемен түймеленеді. Түймелерге түймеленетін фигуралы

клапандары бар жапсырма төс қалталары бар сөрелер. Артқы жағы қос иінішті. Жеңі ұзын, қондырмалы, екі тігісті, тігілетін погондары бар. Жеңнің төменгі жағы ілгекке және түймеге түймеленетін жалғап тігілген манжеттермен. Манжеттің байланыстырушы тігістеріне екі бүктеме салынған. Шынтақ тігістерінің төменгі бөлігінде ілмектер мен түймелерге бекітілген слоттар бар. Қайырмалы тік жаға. Жейденің төменгі жағында екі жағынан бүйір тігістер аймағында ұзартылған таспалардың үш қатарымен созылған тұтас кесілген белдеу бар;

2) қысқа жеңді көгілдір түсті жейде, ерлерге арналған нысанды жейде орталық өңірлі түймемен түймеленеді. Түймелерге түймеленетін фигуралы клапандары бар жапсырма төс қалталары бар сөрелер. Артқы жағы қос иінішті. Жеңдері қысқа, қондырмалы, екі тігісті, тігілетін погондары бар. Тұтас пішілген манжеттері бар жеңдердің төмен жағы; желіні өңдеу. Лацканды, қайырмалықиылған тік қондырылған жаға. Жейденің төменгі жағында екі жағынан бүйір тігістер аймағында ұзартылған таспалардың үш қатарымен созылған тұтас кесілген белбеу бар.

#### 34. Футболка сипаттамасы:

1) ақ және қою-көк түсті қысқа жеңді мақта-матадан тігілген тоқыма жаймадан жасалған, мойнының астына ойығы жоғары футболка. Сөреден, арқадан және қысқа жеңдерден тұрады. Мойын негізгі матаның түсіне екі қосымша серпімді тоқылған матадан жасалған. Сол жағында тігінен ұзартылған сегіз сәулесі бар ақ түсті жұлдыз түріндегі белгі бар, оның ортасында қызғылт сары түсті шеңберде негізі төменде көрсетілген көгілдір түсті тең жақты үшбұрыш орналасқан;

2) қою көк түсті ұзын жеңді ерлерге арналған поло-футболка. "Пике" тоқыма жаймасынан жасалған поло-футболка. Сөреде 3 түйме және 3 ілмек бар. Сол жақтағы сөреде ҚР ТЖМ алынбалы төсбелгісі бар. Арқасы тұтас пішілген. Жеңдері тігісті погондары және жалғап тігілген манжеттері бар ұзын қондырмалы. Жағасы қайырмалы қондырылған. Қос қызғылт сары жолақтары бар қою-көк түсті күңгірт өрімді тоқыма жаймадан жасалған жеңдердегі жаға мен манжеттер;

3) қысқа жеңді қою-көк түсті ерлерге арналған поло-футболка. "Пике" тоқыма жаймасынан жасалған поло-футболка. Сөреде 3 түйме және 3 ілмек бар. Сөреде сол жақта алынбалы ҚР ТЖМ төсбелгісі бар. Жеңдері тігісті погондары және жалғап тігілген манжеттері бар қысқа қондырмалы. Жағасы қайырмалы. Қос қызғылт сары жолақтары бар қою-көк түсті күңгірт өрімді тоқыма жаймадан жасалған жеңдердегі жаға мен манжеттер.

#### 35. Тельняшка сипаттамасы:



1) жеңсіз кезектесетін ақ-қызғылт сары жолақтары бар, әрқайсысының ені 10 мм қою-қызғылт сары және ақ түсті кезектесетін көлденең жолақтары бар мақта-мата тоқыма жаймасынан жасалған мойын сызығы жоғары тельняшкалар.

2) әрқайсысының ені 10 мм қою-қызғылт сары және ақ түсті кезектесетін көлденең жолақтары бар мақта-матадан тігілген тоқыма жаймадан жасалған мойын сызығы жоғары, ұзын жеңді кезектесетін ақ-қызғылт сары жолақтары бар тельняшкалар;

3) әрқайсысының ені 10 мм қою-қызғылт сары және ақ түсті кезектесетін көлденең жолақтары бар мақта-матадан жасалған футералық тоқыма жаймадан жасалған мойын сызығы жоғары, ұзын жеңді кезектесетін ақ-қызғылт сары жолақтары бар жылы кеудешелер.

36. Ішкі жылы киімнің сипаттамасы: қою-көк түсті мақта-матадан тігілген тоқыма фуфайкадан және кальсоннан жасалған жылы іш киім. Мойнының дөңгелек ойығы, жалғап тігілген манжеттері бар ұзын жеңді Фуфайка. Мойын сызығы екі қоспада тоқылған тоқыма матамен өңделеді. Алдыңғы кесіндісі бар, қолтық үшкіл қиындысы бар, төменгі жағына жалғап тігілген білезікқабы бар кальсондар. Жеңдердің манжеттері, ені 5 см екі қосылым арқылы тоқылған тоқыма матадан жасалған кальсонның төменгі жағындағы ілмектер.

37. Өрт сөндірушінің жауынгерлік киімінің сипаттамасы:

1) күртеше ыстыққа төзімді материалдан жасалған, тоқыма ілгектерге түймеленетін желден қорғайтын клапаны бар металл карабиндерге арналған орталық ілгегі бар күртеше. Бүйір қалталары бар, клапандары бар, тоқыма ілгектерге түймеленетін сөрелер. Сол жақ сөреде рацияға арналған төс қалта. Арқасы тұтас пішілген. Артқы жағының ортасында 1 жол – "ҚР ТЖМ", 2 жол - "ӨРТКЕ ҚАРСЫ ҚЫЗМЕТІ" деген жазу бар. Күртеше сөрелерде флуоресцентті және люминесцентті ленталармен жабдықталған, артқы жағында кеуде сызығы бойымен, дөңгелек. Жеңі жапсыра тігілген, ішкі жалғап тігілген манжеттері, шынтак бөліктерінде күшейткіш жапсырмалары бар. Жеңдерде шынтак деңгейінен төмен жарық шағылыстыратын жолақтар дөңгелек. Жағасы-қондырмалы, белдікшесінде тоқыма ілгегі (таспа-байланыс) бар. Алмалы-салмалы құтқару белдігі үшін ені 6 см белдікұстағыш бүйір тігістерінде. Жапсырма қалталарда су ағызуға арналған бекіткіш клапандар мен тесіктер болады;

2) шалбар ыстыққа төзімді материалдан жасалған, жалғап тігілген белдігі бар. Белдігі ендімесі бар икемді таспа, аспабауымен. Кең серпімді таспадан жасалған аспабау фастекске бекітіледі. Гульфикте тоқыма ілгегі (таспа-байланыс) және белінде түйме бар шалбар. Флуоресцентті және люминесцентті таспалар тізе сызығынан төмен, төменгі жағында дөңгелек орналасқан. Тізе аймағында күшейткіш төсемдер.

## 2-параграф. Әйелдерге арналған арнайы нысанды киімнің сипаттамасы

38. Ашық екі қаусырмалы мундир және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар қою көк түсті белдемше (шалбар) сипаттамасы (полковниктер үшін):

1) екі қаусырма өңірлі, қою-көк түсті, жартылай қынамалы силуэтті, орталық өңірден үш нысанды түймеге түймеленетін, түймелердің екінші қатары - әрлейтін әйелдер мундири. Сөрелері қиылған бөшкелермен және рамкалы пішінді клапанды екі бүйір тілік қалтасымен. Артқы жағы оймакілтекке өтетін ортаңғы тігіспен. Жеңі қайырмалы, екі тігісті. Қайырманың жоғарғы жиегіне қою-қызғылт сары түсті жиек салынады. Сол және оң жеңдерде жең белгілері бар. Қондырмалы, қайырмалы, классикалық пішілген қайырмасы бар жаға;

2) үйір тігістерінде қою-қызғылт сары көмкермесі бар қою-көк түсті шалбар. Алдыңғы жартысы бүйір қалтасымен. Артқы оң жартысы клапанды рамкадағы ойылған қалтасымен. Гульфик сыдырма ілгекке бекітіледі. Белдік жалғап тігілген, түймемен ілмекке және металл ілмекке түймеленеді;

3) белдемшесі тік пішілген, астары жалғап тігілген. Алдыңғы жартысы тік бедерлі тігіспен сол белден бастап төменгі сызыққа дейін. Бедерлі тігіске қою-қызғылт сары түсті жиек салынады. Артқы жартысы бүгіп тігілген тігіспен және ортаңғы тігіспен, оймакілтек қырымен аяқталады. Ортаңғы тігістің жоғарғы бөлігінде сыдырма өңделеді. Белдік жалғап тігілген, бір ілмекті және түймеге түймеленеді.

39. Бір қаусырмалы ашық китель төрт түймемен түймеленеді және қою-қызғылт сары түсті жиегі бар қою көк түсті белдемше (шалбар) сипаттамасы :

1) қою-көк түсті, бір қаусырмалы, жартылай қынамалы силуэтті, өңірі бойынша төрт нысанды түймеге орталық ілгегі бар әйелдер кители. Бүйірі қиылған бүйірлі және рамкалы пішінді клапанды екі бүйірлі тілік қалталары бар сөрелер. Арқасы орта тігіспен қырына ауысады. Жеңі қайырмалы, екі тігісті. Қайырманың жоғарғы жиегіне қою-қызғылт сары түсті жиек салынады. Сол және оң жеңдерде жең белгілері бар. Қондырмалы, қайырмалы, лацканды жаға;

2) бүйір тігістерінде қою-қызғылт сары түсті көмкермесі бар қою-көк түсті шалбар. Алдыңғы жартысы бүйір қалтасымен. Артқы жартысы бүгілген тігіспен. Гульфик сыдырма ілгекке бекітіледі. Белдік жалғап тігілген, түймемен ілмекке және металл ілмекке түймеленеді;

3) белдемшесі тік пішілген, астары жалғап тігілген. Алдыңғы жартысы тік бедерлі тігіспен сол жақ бел тігісінен төменгі сызыққа дейін. Бедерлі тігіске қою-қызғылт сары түсті жиек салынады. Артқы жартысы бүгілген тігіспен және

орта тігісі бар, қыр жағы ашық оймакілтекпен. Ортаңғы тігістің жоғарғы бөлігінде сыдырма өңделеді. Белдік жалғап тігілген, бір ілмекті және түймеге түймеленеді.

40. Сыдырмалы ұзын жеңді әйелдер күртешесі және қою көк түсті белдемшенің (шалбар) сипаттамасы:

1) ұзын жеңді қою-көк түсті күртеше, орталық өңірлі ілгегі алмалы-салмалы сыдырма ілгекке, жалғап тігілген белдікке салынады. Иініші, төс және бүйір қалталары бар сөрелер. Тік бұрышты клапанды жапсырма төс қалталар. Клапандарда алынбалы жапсырмалар бар. Жапырақтары бар бүйірлік қалталар. Арқасы иінішті. Жеңдері ұзын, қос тігісті, тігілген погондары, түймелерге түймеленетін жалғап тігілген манжеттері бар. Сол және оң жеңдерде алмалы-салмалы жеңдік белгілер болады. Жағасы қондырмалы, қайырмалы. Икемді лентадан жасалған ендірмелері бар жалғап тігілген белдік;

2) шалбары қою көк түсті жалғап тігілген белдігімен. Алдыңғы жартысы бүйір қалтасымен. Артқы оң жартысы бүкпе тігіспен. Гульфик сыдырма ілгекке бекітіледі. Белдік жалғап тігілген, түймемен ілмекке және металл ілмекке түймеленеді;

3) белдемшесі тік пішілген, астары жалғап тігілген. Алдыңғы жартысы тік бедерлі тігіспен сол жақ бел тігісінен төменгі сызыққа дейін. Артқы жартысы бүкпе тігіспен және ортаңғы тігіспен қыры оймакілтекпен. Ортаңғы тігістің жоғарғы бөлігінде сыдырма өңделеді. Белдік жалғап тігілген, бір ілмекті және түймеге түймеленеді.

41. Қысқа жеңді, сыдырмалы әйелдер күртешесі және қою көк түсті белдемше (шалбар) сипаттамасы:

1) қысқа жеңді қою-көк түсті күртеше, орталық өңірлі ілгегі алмалы-салмалы сыдырма ілгекке, жалғап тігілген белдікпен. Иініші, төс және бүйір қалталары бар сөрелер. Тік бұрышты клапанды жапсырма төс қалталар. Клапандарда алынбалы жапсырмалар бар. Жапырақтары бар бүйірлік қалталар. Арқасы иінішті. Жеңдері ұзын, қос тігісті, тігілген погондары, түймелерге түймеленетін жалғап тігілген манжеттері бар. Сол және оң жеңдерде алмалы-салмалы жеңдік белгілер болады. Жағасы қондырмалы, қайырмалы. Икемді лентадан жасалған ендірмелері бар жалғап тігілген белдік;

2) шалбары қою көк түсті жалғап тігілген белдігімен. Алдыңғы жартысы бүйір қалтасымен. Артқы жартысы бүкпе тігіспен. Гульфик сыдырма ілгекке бекітіледі. Белдік жалғап тігілген, түймемен ілмекке және металл ілмекке түймеленеді. Гульфик сыдырма ілгекке бекітіледі. Белдік жалғап тігілген, түймемен ілмекке және металл ілмекке түймеленеді;

3) белдемшесі тік пішілген, астары жалғап тігілген. Алдыңғы жартысы тік бедерлі тігіспен сол жақ бел тігісінен төменгі сызыққа дейін. Артқы жартысы

бүкпе тігіспен және ортаңғы тігіспен қыры оймакілтекпен аяқталады. Ортаңғы тігістің жоғарғы бөлігінде сыдырма өңделеді. Белдік жалғап тігілген, бір ілмекті және түймеге түймеленеді.

42. Қою көк түсті әйелдер көйлегінің сипаттамасы: қысқа болып өзгеретін ұзын көйлек, орталық өңірлі түймелермен түймеленеді, алмалы-салмалы белдігі бар. Орталық өңірлі ілгегі бар түймелері бар бел сызығына дейін, иық тігістерінен төменге дейін бедерлі тігістер, бүйір қалталары бар. Көйлектің бедерлі тігістеріндегі бүйірлік қалталар. Арқасы иық тігістерінен төменге дейін бедерлі тігіспен, ортаңғы тігісі қырлы оймакілтекпен аяқталады. Жеңдері ұзын қондырмалы екі тігісті, ілгектер мен түймелерге түймеленетін жалғап тігілген манжеттері бар, ілгек-ілгекке және түймеге түймеленетін тігілетін погондармен. Шешілетін ілмек сыдырманың көмегімен ұзын жеңдер қысқа жеңге түрленеді. Оң және сол жеңдердегі шешілетін жең белгілері. Қайырмалы, ағылшын типті лацканды қондырмалы жаға. Металл блоктар түріндегі Тоғасы мен саңылаулары бар алмалы-салмалы белдік.

43. Қою-көк түсті ішкі күртешесі бар жылы әйелдер күртешесінің ( полковниктерге арналған күләпарадағы алмалы-салмалы үлбір жиегі) сипаттамасы:

1) әйелдер күртешесі тік пішінді, ұзартылған, орталық өңірлі сыдырма ілгегі бар. Иінішті, кеуде және бүйір қалталары бар сөрелер. Сыдырма ілгекке түймеленетін жапырақшасы бар қиылған кеуде қалталары. Бүйір қалталары жапсырма. Сол жақ сөреде ҚР ТЖМ төсбелгісі. Арқасы иінішті. Бел сызығы бойынша-бекіткіштері мен ұштары бар сымы бар ішкі ықтырма. Тігілген, екі тігісті, тігілген погондары, ішкі тоқыма манжеттері бар жеңдер. Сол және оң жеңдерде алмалы-салмалы жеңдік белгілер. Қондырмалы жаға-алмалы-салмалы күләпарасы бар, жағаға сыдырма-ілгекпен бекітілетін тіреу, бет ойығы бойынша бекіткіштері бар баумен реттеледі, баудың ұштары ұштықтармен реттеледі. Алынбалы аң терісі бар сорғыш;

2) ішкі күртеше тік пішінді, орталық өңірлі сыдырма ілгекпен қысқартылған. Бүйірінде жапырақшасы бар тілік қалталары бар сөрелер. Сол жақ сөреде ҚР ТЖМ төсбелгісі орналасқан. Арқасы тұтас пішілген. Жеңі қондырмалы, екі тігісті. Сол және оң жақ жеңдерінде жеңдік белгілер алмалы-салмалы. Қондырмалы жаға-тіреуіш.

44. Алмалы-салмалы күләпарасы және ішкі күртешесі бар қою көк түсті жылы әйелдер күртешесінің сипаттамасы:

1) әйелдер күртешесі тік пішінді, ұзартылған, орталық өңірлі сыдырма ілгегі бар. Иінішті, кеуде және бүйір қалталары бар сөрелер. Сыдырма ілгекке түймеленетін жапырақшасы бар қиылған кеуде қалталары. Бүйір қалталары жапсырма. Сол жақ сөреде ҚР ТЖМ төсбелгісі. Арқасы иінішті. Бел сызығы

бойынша-бекіткіштері мен ұштары бар сымы бар ішкі ықтырма. Тігілген, тігісті погондары, ішкі тоқыма манжеттері бар екі тігісті жеңдер. Сол және оң жақ жеңдерінде жеңдік белгілер алмалы-салмалы. Қондырмалы тік жаға-алмалы-салмалы күләпарасы бар, жағаға сыдырма-ілгекпен бекітілетін тіреу, бет ойығы бойынша бекіткіштері бар баумен реттеледі, баудың ұштары ұштықтармен реттеледі;

2) ішкі күртеше тік пішінді, орталық өңірлі сыдырма ілгекпен қысқартылған. Бүйірінде жапырақшасы бар ойылған қалталары бар сөрелер. Сол жақ сөреде ҚР ТЖМ төсбелгісі орналасқан. Арқасы бүтін пішілген. Жеңі қондырмалы, екі тігісті. Сол және оң жақ жеңдерінде жеңдік белгілер алмалы-салмалы. Қондырмалы тік жаға.

45. Қою көк түсті жапсырма қалталары мен алмалы-салмалы күләпарасы бар жылы әйелдер күртешесінің сипаттамасы: екі құлпы бар алмалы-салмалы сыдырма ілгекке орталық өңірлі ілгегі бар тік пішінді әйелдер күртешесі, жасырын ілгегі бар желден қорғайтын клапаны бар. Бүйірінде клапанды жапсырма қалталары бар сөрелер. Астары бар және бүйіріне кіретін жылы жапсырма қалталары бар жапсырма қалталар. Сол жақ сөреде ҚР ТЖМ алынбалы төсбелгісі бар. Арқасы иінішті және екі тік қатпармен. Жеңі жапсыра тігілген, қолтық үшкіл қиындысы бар екі тігісті, тігісті погондары бар, шынтақ тұсындағы күшейткіш жапсырмалары бар. Сол және оң жеңдерде алмалы-салмалы жеңдік белгілер болады. Төменгі астарындағыдай жеңдер қосып тігілген білезікқап. Бел сызығы бойынша сымы мен бекіткіштері бар ішкі ықтырма. Күләпараны тағуға арналған планкасы бар тік жаға. Күләпара алмалы-салмалы, жылы, тұтас пішілген күнқағары және сымы мен бекіткіші бар ықтырмасы бар, күләпараның төменгі бөлігі ауыспалы ұштары бар. Жылытқышы бар төсеме, сөрелердің астарында клапандары бар жапсырма қалталар болады.

46. Алмалы-салмалы күләпарасы бар қою көк түсті астары жылы әйелдер күртешесі мен шалбарының сипаттамасы:

1) екі құлпы бар алмалы-салмалы сыдырма ілгекке орталық өңірлі ілгегі бар тік пішінді әйелдер күртешесі, жасырын ілгегі бар желден қорғайтын клапаны бар. Бүйірінде клапанды жапсырма қалталары бар сөрелер. Астары бар және бүйіріне кіретін жылы жапсырма қалталары бар жапсырма қалталар. Сол жақ сөреде ҚР ТЖМ алынбалы төсбелгісі бар. Арқасы иінішті және екі тік қатпармен. Жеңі жапсыра тігілген, қолтық үшкіл қиындысы бар екі тігісті, тігісті погондары бар, шынтақ тұсындағы күшейткіш жапсырмалары бар. Сол және оң жеңдерде алмалы-салмалы жеңдік белгілер болады. Төменгі астарындағыдай жеңдер қосып тігілген білезікқап. Бел сызығы бойынша сымы мен бекіткіштері бар ішкі ықтырма. Күләпараны тағуға арналған планкасы бар тік жаға. Күләпара алмалы-салмалы, жылы, тұтас пішілген күнқағары және сымы мен бекіткіші бар

ықтырмасы бар, күләпараның төменгі бөлігі ауыспалы ұштары бар. Жылытқышы бар астар, сөрелердің астарында клапандары бар жапсырма қалталар болады;

2) астары бар, сырылған белбеуі бар, ромб нысаны бойынша тігілген, желден қорғайтын қақпақшасы бар, сол жақ жартысында сағат қалтасы бар жылы шалбар. Алдыңғы жартысы бүйірінде жапсырма көлемді қалталары, тізе тұсында күшейткіш жапсырмалары бар. Ортаңғы тігіс аймағында күшейткіштері бар артқы жартысы. Белдікте бүйір тігістерден артқы жартыға қарай екі белдікше және жеті қос белдікше орналасқан. Шалбар түймемен түймеленеді. Серпімді лентасы мен аспабауы бар шалбардың беліне алдыңғы ұшымен рамкаға, артқы ұшымен екі түймеге бекітіледі. Шалбардың төменгі жағы серпімді таспамен тартылады. Шаңға қарсы шалбардың төменгі жағына орнатылады.

47. Қара-көк түсті мойын ойығы жоқ свитердің сипаттамасы: мойынының дөңгелек мойны бар қою-көк түсті жартылай жүн тоқылған свитер. Сөрелері және арқасы тұтас. Сол жақ сөреде ҚР ТЖМ төсбелгісі орналасқан. Тігілген погондары бар қондырмалы жеңдер. Сол және оң жеңдерде алмалы-салмалы жеңдік белгілер болады. Иық және шынтақ бөліктеріндегі күшейткіш төсемдер. Мойын, манжеттер және белдік екі серпімді.

48. Әйелдер жейделерінің сипаттамасы:

1) ақ және көк түсті ұзын жеңді әйелдер жейдесі, орталық өңірден түймелермен түймеленеді. Түймелерге түймеленетін фигуралы клапандары бар жапсырма төс қалталары бар сөрелер. Арқасы қос иінішті. Жеңдері ұзын, қондырмалы, екі тігісті, тігісті погондары бар. Ілгекке және түймеге түймеленетін жалғап тігілген манжеттері бар жеңдердің төменгі жағы. Манжеттердің жалғау тігістері бойынша екі бүктеме салынады. Шынтақ тігістерінің төменгі бөлігінде ілмекке және түймеге түймеленетін шлицалар болады. Жағасы қиық тіреумен қондырылған. Жейденің төменгі жағы жан-жағынан үш қатардан серпімді ленталармен бүйір жіктері тұсында тартылған тұтас пішілген белбеуі бар жейденің төменгі жағы;

2) қысқа жеңді көгілдір түсті жейде, орталық өңірден түймеленетін ілгегі бар әйелдерге арналған нысанды жейде. Түймелерге түймеленетін фигуралы клапандары бар жапсырма төс қалталары бар сөрелер. Арқасы қос иінішті. Жеңдері қысқа, қондырмалы, екі тігісті, тігісті погондары бар. Жеңнің төмен жағын жалғап тігілген тұтас манжетпен, бастырмалап тігілген; өңдеу сызық. Қайырмалы лацканды, тік жаға. Жейденің төменгі жағы жан-жағынан үш қатардан серпімді ленталармен бүйір жіктері тұсында тартылған тұтас пішілген белбеуі бар жейденің төменгі жағы.

49. Футболка сипаттамасы:

1) футболка ақ және қою көк, қысқа жеңді, мойнында ұзын ойығы бар мақта-матадан тігілген тоқыма жаймадан жасалған футболка. Сөреден, арқадан

және қысқа жеңдерден тұрады. Мойын негізгі матаның түсіне екі қосымша серпімді тоқылған матадан жасалған. Сол жағында тігінен ұзартылған сегіз сәулесі бар ақ түсті жұлдыз түріндегі белгі бар, оның ортасында қызғылт сары түсті шеңберде негізі төменде көрсетілген көгілдір түсті тең жақты үшбұрыш орналасқан;

2) қою-көк түсті ұзын жеңді әйелдер "Пике" тоқыма жаймасынан жасалған поло футболка. Сөреде 3 түйме және 3 ілмек бар. Сол жақтағы сөреде ҚР ТЖМ алынбалы төсбелгісі бар. Арқасы тұтас пішілген. Жеңдері тігісті погондары және жалғап тігілген манжеттері бар ұзын қондырмалы. Жағасы қайырмалы тік. Қос қызғылт сары жолақтары бар қою-көк түсті күнгірт өрімді тоқыма жаймадан жасалған жеңдердегі жаға мен манжеттер;

3) қою-көк түсті қысқа жеңді әйелдер поло футболкасы. "Пике" тоқыма жаймасынан жасалған поло футболка. Сөреде 3 түйме және 3 ілмек бар. Сөреде сол жақта алынбалы ҚР ТЖМ төсбелгісі, оң жағында погон бар. Жеңдері тігілген погондары және сырып тігілген манжеттері бар қысқа қондырмалы. Жағасы қайырмалы тік. Қос қызғылт сары жолақтары бар қою-көк түсті күнгірт өрімді тоқыма жаймадан жасалған жеңдердегі жаға мен манжеттер.

50. Жылы іш киім сипаттамасы: қою-көк түсті мақта-матадан тігілген тоқыма фуфайдан және кальсоннан жасалған жылы іш киім. Мойынының дөңгелек ойығы, жалғап тігілген манжеттері бар ұзын жеңді фуфайка. Мойын сызығы екі қоспада тоқылған тоқыма матамен өңделеді. Алдыңғы кесіндісі бар, қолтық үшкіл қиындысы бар, төменгі жағына бекітілген шпагаттары бар кальсондар. Жеңдердің манжеттері, ені 5 см екі қосылым арқылы тоқылған тоқыма матадан жасалған кальсонның төменгі жағындағы ілмектер.

### **3-параграф. Нысанды киімнің жекелеген элементтерінің сипаттамасы**

51. Бас киімдердің сипаттамасы:

1) фуражка көмкермесі тюлі және лакталған қара күнқағары бар мундир немесе китель матасының түсіне қою-көк түсті жартылай жүн матадан жасалған фуражка. Қою-көк түсті матадан жиектелген тулья. Фуражка жиегінің алдынан, ортасына белгіленген үлгідегі кокарда орналастырылады. Жоғары басшы құрам үшін күнқағарда лавр бұтақтары түріндегі алтын түстес тігіс, кокардтың үстіне алтын түстес Қазақстан Республикасы металл елтаңбасы орналастырылады;

2) қалпақ мундир немесе китель матасының түсіне қою-көк түсті жартылай жүн матадан тігілген қалпақ. Қалпақтар ұзартылған түбінен, қабырғалардан және өрістен тұрады. Төменгі және қабырғалар басын құрайды. Шеттер тегістелген, желке бөлігінде жоғары көтерілген, шеттердің алдыңғы жағына түсіріліп, күнқағар қалыптастырады. Қалпақтың алдыңғы жағында, қабырғаның ортасында кестеленген кокарда орналасқан;

3) жоғары басшы құрам мен полковниктерге арналған құлақшын сұр түсті қаракөлден тігілген құлақшын төрт қырлы қалпақтан, бет күнқағардан және құлаққаптары бар желкеліктен тұрады. Табиғи теріден жасалған күнқағардың, құлақаспаптың және желкеліктің бет бөлшектері-сұр түсті қаракөлден тігілген. Қалпақ және бет асты бөлшектері-шұғадан жасалған. Алдына, ортасына белгіленген үлгідегі кокарда орналастырылады;

4) кубанка сұр түсті қаракөлден тігілген жиегі және үсті жалпақ матадан тігілген кубанка-бөрік. Алдына, ортасына белгіленген үлгідегі кокарда орналастырылады;

5) цигейкалы құлақшын қою-көк түсті цигейкалы құлақшын төрт ұзын қалпақтан, бет күнқағардан және құлақаспабы бар желкеліктен тұрады. Табиғи теріден жасалған күнқағардың, құлақаспаптың және желкеліктің бет бөлшектері-ерекше өңделген қою-көк түсті қой терісінен жасалған. Қалпақ және бүйірлі бөлшектер-қою-көк түсті шұғадан жасалған;

6) қою-көк түсті матадан тігілген жылы құлақшын қалпақтан, бет күнқағардан және құлаққаптары бар желкеліктен тұрады. "Жүн" қою-көк түсті тоқыма жаймадан күнқағардың, құлақаспаптың және желкеліктің бет бөлшектері . Қою көк түсті су өткізбейтін матадан жасалған жылытқыш төсемі бар қалпақ және бет астындағы бөлшектер;

7) бас киім тоқылған жартылай жүнді тарақ иірімжіптен жасалған, лапелі бар дөңгелек пішінді қос тоқылған жартылай жүнді бөрік. Ілгектің алдыңғы жағында қабырғаның ортасына кестелеп тігілген эмблемасы бар кокарда орналастырылады;

8) өрт сөндірушінің каскасы корпустаң, бет қалқанынан, ішкі жабдықтан, иек белбеуінен, пелериннен тұрады;

9) бейсболка қою көк түсті мақта-матадан тігілген бейсболка алты сынадан, күнқағардан, ілгектен тұрады. Желдеткіш саңылаулары бар жоғарғы бөліктердегі сыналар. Қою-қызғылт түсті матадан тігілген жиегі бар күнқағар. Алдыңғы қабырғаның ортасында кестеленген эмблемасы бар кокарда орналасады. Жоғары басшы құрам үшін күнқағарда лавр бұтақтары түрінде алтын түстес жіппен кестелеу;

10) маусымдық бейсболка құлаққаптары, астары бар күртеше қою-көк түсті бейсболка алты сынадан, күнқағардан, ілгектен тұрады. Қою-қызғылт түсті матадан тігілген жиегі бар күнқағар. Астары флис тоқыма. Алдыңғы қабырғаның ортасында кестеленген эмблемасы бар кокарда орналасады. Жоғары басшы құрам үшін күнқағарда лавр бұтақтары түрінде алтын түстес жіппен кестелеу;

11) жүн берет тұтас түбі мен қабырғаларының жиектелген төменгі жиектен тұрады. Алдыңғы қабырғаның ортасында эмблемасы бар кокарда орналасады.

52. Аяқ киімнің сипаттамасы:



1) қара түсті жылы хромды ерлерге арналған етік. Етіктер одақтардан, төменгі аяқтардан, төсеніштерден және аралық бөліктерден, сондай – ақ төменгі бөліктерден - негізгі ұлтарак, жартылай ұлтарак, басы, өкшесі, табаннан тұрады;

2) қара түсті жылы әйелдерге арналған етік одақтардан, төменгі аяқтардан, төсеніштерден және аралық бөліктерден, сондай – ақ төменгі бөліктерден - негізгі ұлтарак, жартылай ұлтарак, подноско, артқы, простилка, табаннан тұрады;

3) өрт сөндірушілерге арналған арнайы қорғаныс етіктері аяқтарды жылу ағындарынан, көгеруден, тесуден және басқа да механикалық зақымданулардан қорғауға арналған; су, әртүрлі агрессивті орталардың әрекеті;

4) қара түсті хромды ерлерге арналған қысқа қонышты бәтеңке. Табиғи беті тегіс хромды былғарыдан жасалған, бүйірі жасырын резеңке жолақтармен немесе баулармен, жұмсақ жиексіз немесе жұмсақ жиекпен, тозуға төзімді табанмен қысқа қонышты бәтеңке. Қысқа бәтеңкелер одақтардан, қайындардан, артқы сыртқы белдіктен, Төсеме және төсеме аралық бөлшектерден, сондай – ақ төменгі бөліктерден-негізгі ұлтарак, жартылай ұлтарак, басы және артқы, табаннан тұрады;

5) қара түсті, орташа өкшелі әйелдерге арналған былғары туфли. Тегіс алдыңғы хром терісінен жасалған Әйелдер аяқ киімдері одақтардан, қайындардан , төсемнен және аралық бөліктерден, сондай - ақ төменгі бөліктерден - негізгі ұлтарак, жартылай ұлтарак, басы және өкшесі, табаннан тұрады;

6) қара түсті орташа өкшелі лакталған әйелдер туфлиі. Тегіс беткі лакталған былғарыдан жасалған әйелдер аяқ киімі одақтардан, қайыңнан, төсемнен және аралық бөліктерден, сондай - ақ төменгі бөліктерден - негізгі ұлтарак, жартылай ұлтарак, басы және артқы, табаннан тұрады;

7) қара түсті ұзын қонышты юфталы бәтеңке. Аяқ киімнің ішіне кірдің, шаңның, ылғалдың түсуін болдырмайтын жартылай бітеу немесе бітеу клапаны бар биік қонышты бәтеңке, жұмсақ жиегі бар, табанында бекітудің құю әдісі. Бәтеңкелер сыртқы артқы белдікке өтетін одақтардан, қайындардан және артқы жақтардан, астарлы және аралық бөліктерден, сондай – ақ төменгі бөліктерден - негізгі ұлтарак, жартылай ұлтарак, басы, өкшесі, табаннан тұрады;

8) қара түсті ұзын қонышты жылы юфталы бәтеңке. Аяқ киімнің ішіне кірдің, шаңның, ылғалдың түсуін болдырмайтын жартылай бітеу немесе бітеу клапаны бар биік қонышты бәтеңке, жұмсақ жиегі бар, табанында бекітудің құю әдісі. Бәтеңке артқы сыртқы белдікке өтетін, астарлы және төсеме аралық бөлшектерді, сондай – ақ төменгі бөліктерден-негізгі ұлтарак, жартылай ұлтарак, басы, артқы, табаннан тұрады.

### 53. Керек-жарақтардың сипаттамасы:

1) ақ түсті кашне көлемі 120×30 см тіктөртбұрыш түріндегі жартылай жүн тоқылған. Екі ұшы жиектеп торлау тігісімен өңделеді;

2) қою көк түсті кашне көлемі 120×30 см тіктөртбұрыш түрінде жартылай жүн тоқылған. Екі ұшы жиектеп торлау тігісімен өңделеді;

3) қызғылт сары түсті жібек шарф ерекше конструкциялы, ортасында қызғылт сары түсті шеңберде негізі төменде көрсетілген көгілдір түсті тең жақты үшбұрыш орналасқан, сегіз сәулесі бар, тігінен ұзартылған ақ түсті жұлдыз түріндегі кестелі қос, қызғылт сары түсті жібек шарф;

4) қою-көк түсті ерлердің галстугі созылған трапеция түріндегі негізгі бөліктен тұрады, ол тік бұрышпен аяқталады. Ортасында тігінен ұзартылған сегіз сәулесі бар ақ түсті жұлдыз түріндегі белгі бар, оның ортасында қызғылт сары түсті шеңберде негізі төменде көрсетілген көгілдір түсті тең жақты үшбұрыш орналасқан;

5) қою көк түсті әйелдер галстугі екі созылған трапеция түріндегі негізгі бөлшектен тұрады, бұрыштары бір-біріне қарама-қарсы, өткір бұрыштармен, тұрақты түйінмен және мойынмен аяқталады. Ортасында тігінен ұзартылған сегіз сәулесі бар ақ түсті жұлдыз түріндегі белгі бар, оның ортасында қызғылт сары түсті шеңберде негізі төменде көрсетілген көгілдір түсті тең жақты үшбұрыш орналасқан;

6) галстукке арналған қысқыш түсті металдар қорытпасынан жасалған. Қысқыш өлшемдері: ұзындығы - 67 ( $\pm 2$ )мм, ені - 6( $\pm 0,5$ ) мм.;

7) бес саусақты жылы былғары қолғап;

8) табиғи беті бар хромды иленген былғарыдан жасалған қолғап. Қолғаптың сыртқы бөлігі үш әрлеу тігісімен. Сына салынған алақан бөлігі манжетке бір қатарға созылған серпімді баумен тартылған. Қолғаптың бесбармақ қабы, бас бармақтан басқа бесбармақ қабында баыттама бар;

9) өрт сөндірушілерге арналған қорғаныш қолғаптары. Бес саусақты өңделген отқа және суға төзімді теріден жасалған қолғаптар. Қолғаптағы барлық жіктер қызуға шыдамды тігін жіппен бірі параарамидных талшықтардан тігіледі.

54. Құрал-жабдықтың сипаттамасы:

1) матаның екі түсті: қою көк және қою қызғылт сары түстерінен тұратын А типті сигналдық кеудеше. V-мойын ойығы, орталық өңірлі сыдырма. Төске және бүйіріне клапандары бар жартылай алмалы-салмалы жапсырма қалталары бар сөрелер. Сол қалтада ҚР ТЖМ алмалы-салмалы белгісі бар. Арқасы бел сызығы бойынша ішкі ықтырмамен. Бел сызығы мен төменгі жағындағы шағылысатын жолақтар дөңгелек. Арқасы жағының ортасында "ҚР ТЖМ" деген жазу бар. Психологиялық қызмет қызметкерлері үшін "ҚР ТЖМ" аббревиатурасының төменгі жағына тиісті жазу жазылады;

2) В типті сигналдық кеудеше (жазғы нұсқа) маталардың екі түсінен: қою көк және қою қызғылт сары түсті құрамдастырылған. Мойынның дөңгелек ойығы бар, бүйір бөліктерінде екі жағынан екі фастекске арналған бекіткіштер бар.

Сөрелері мен арқасы торлы құрылымды матадан жасалған. Сөренің төменгі жағындағы және артқы жағындағы шағылысатын жолақтар екі қатардан тұрады. Ақасы жағының ортасында "ҚР ТЖМ" деген жазу бар. Психологиялық қызмет қызметкерлері үшін "ҚР ТЖМ" аббревиатурасының төменгі жағына тиісті жазу жазылады;

3) су өткізбейтін матадан жасалған қою-көк түсті сөмкесі бар желбей костюмі күртеше мен шалбардан, тасымалдауға арналған сөмкеден тұрады. Орталық сыдырма ілгегі бар, желден қорғайтын қос клапандары бар күртеше, сыртқы клапан тоқыма ілгектерге түймеленеді. Бел сызығы бойынша ықтырмасы бар сөрелер мен арқалар. Жеңдері паттың төменгі жағына қондырылған, серпімді лентадан ендімесі бар негізгі матадан жасалған ішкі тұтқалары бар тоқыма ілгектерге түймеленеді. Жағасы биік қондырмалы-тік. Тұтас пішілген, күнқағары бар күләпара бет ойығы бойынша бекіткіштері мен ұштықтары бар баумен тартылады. Сорғыштың төменгі бөлігі өтпелі ұштары бар. Пиджактың төменгі жағына серпімді сым салынған, ені бүйір бөліктеріндегі бекіткіштермен реттеледі. Жарық қайтарғыш жолақтар кеуде деңгейінде сөрелерге және артқы жағына дөңгелек, жеңдер сөрелерде және артқы жағында жарық қайтарғыш жолақтар сәйкес келетін деңгейде реттеледі. Күртешенің сол жағына тігінен ұзартылған сегіз сәулесі бар ақ түсті жұлдыз түріндегі белгі салынады, оның ортасында қызғылт-сары түсті дөңгелекте негізі төменде көрсетілген көгілдір түсті тең жақты үшбұрыш орналасқан. Кең шалбары бар, серпімді лентадан ендімесі бар жалғап тігілген белбеуі бар шалбар түймеге және ілмекке түймеленеді. Гульфик тоқыма ілгекке түймеленеді. Шалбардың төменгі жағы қосарланған: ішкі қабаттары төменгі жағында серпімді лентадан жасалған ендірмелермен, сыртқы қабаттары бүйір бөліктері бойынша тоқыма ілгектерге түймеленеді. Жарық қайтарғыш жолақтар тізе деңгейінен дөңгелек етіп реттеледі. Күртеше мен шалбардың тігістері герметикаланады. Иық арқылы киюге арналған кең белбеуі бар тікбұрышты сөмке;

4) қою көк түсті полиуретанды өңделген "Кордура" матасынан жасалған несесері бар сөмке (рюкзак). Мүлікті, жеке заттарды, ұйықтайтын қапты, жиналмалы жылу оқшаулағыш кариматты, құрғақ дәнекерлеуді, суды, химиялық қорғау құралдарын тасымалдауға арналған. Рюкзактың үш жағына бірінші кезекте қажетті заттарды қосымша орналастыруға арналған модульдік жеңілдетілген (жеңіл салмақты) түсіру жабдығы жапсырылған. Рюкзак-бұл әр бөлім белгілі бір функцияны орындайтын күрделі секциялық жүйе. Рюкзактың жалпы көлемі - 56 л, тереңдігі 32 см, ені 35 см, биіктігі 55 см. Аспалы рюкзак жүйесі қалың иық белдіктерінен тұрады, ішуге арналған түтікке арналған, биіктігі реттелетін, кеуде қуысы бар, неопрен жұмсақ кірістері бар және үлкен торлы төсемі бар, сонымен қатар тез шешілетін құлпы бар кең жұмсақ белдіктен

тұрады. Артқы және төменгі артқы жағындағы арнайы жұмсақ жастықтар артқы және рюкзактар арасында ауа айналымы үшін бос орын жасайды. Арқасы арқа қоржының жабдықталған қалтасы орналастыруға каримата. Қалтаға кіру рюкзактың төменгі жағында найзағай құлыпында орналасқан. Сол қалтада табиғи және техногендік әсерлерден қорғайтын қақпақ бар. Рюкзактың бүйір бөліктерінде модульдік жеңіл (жеңіл салмақты) түсіру жабдығының көмегімен химияға арналған аспалы көлемді қалталар бекітіледі. реттелетін ілмектері бар Қорғаныс және қосымша бекіту нүктелері. Рюкзактың төменгі бөлігінде ұйықтайтын сөмкені бекітуге арналған реттелетін белдіктер бар. Ұйықтайтын қап болмаған жағдайда ілмектерді модульдік жеңіл (жеңіл салмақты) түсіру жабдығы жүйесінің көмегімен жинайды және құлыпты қайталай отырып, кариматтың қалтасына кіреберісті тартады. Рюкзакқа кіру жоғарғы жағында орналасқан, реттелетін белдіктермен қайталанатын сыдырмаға бекітілген және жүкті бекітуге арналған қосымша нүктелер болып табылады. Рюкзакта көлемі 3 литр болатын карабиндермен бекітілген ауыз су жүйесін орналастыруға арналған бөлік бар. Рюкзактың алдыңғы бөлігі екі бөлікке бөлінген: жоғарғы жағы – дулыға үшін "портфолио" түрі, ал төменгі бөлігі-несессер. Сыдырма құлпының қалтасына кіру реттеуші ілмектермен де қайталанатын. Рюкзактың барлық қалталары суды ағызуды қамтамасыз етеді. Несессер кішкентай заттарға арналған арнайы контейнер. Несессер ішінде оқ-дәрілерді бөлуге арналған көптеген көлемді серпімді қалталармен жабдықталған;

5) су өткізбейтін костюм, күләпарасы бар күртеше және етікпен дәнекерленген жартылай комбинезон. Костюм су тасқыны кезеңінде төтенше жағдайларды жою кезінде жұмыс істеуге арналған. Костюм берік, бірақ жұмсақ және серпімді материалдан жасалған полиэфир негізінде поливинилхлоридті жабыны бар, герметикалық дәнекерленген. Костюм дизайны, ол жасалған материал және дәнекерленген жіктер судан, желден, шаңнан және жалпы өндірістік ластанудан қорғайды. Материалдың аязға төзімділігіне байланысты костюмді төмен температурада киюге болады. Костюм күләпарасы бар күртешеден және дәнекерленген етікпен аяқталатын жартылай комбинезоннан тұрады. Жеңдерде шынтак деңгейінен төмен шағылысатын жолақтар дөңгелек. Комбинезондағы флуоресцентті және люминесцентті таспалар тізе сызығынан төмен, төменгі жағында дөңгелек орналасқан. Күртеше тік пішінді, орталық борттық ілгегі "сыдырма" баумен және велькро ілгегіне желден қорғайтын клапанмен. Пиджактың жоғарғы жағы қызғылт сары түсті матадан, төменгі жағы көк түсті матадан жасалған. Сорғыштың өлшемі қону тереңдігі мен ені бойынша бекіткіштері бар сыммен реттеледі. Сөрелерде клапандары бар тілік қалталар орналасқан. Сөрелерде және артқы жағында сырып тігілген иініш бар. Артқы жағының ортасында 1 – жол "ҚР ТЖМ" деген жазу бар. Артқы

жағында-желдеткіш саңылаулар. Күртешенің ойығы аумағында-люверске арналған желдеткіш саңылаулар. Жеңдері бір тігісті қондырылған, жеңдерінің төменгі жағы серпімді баумен тартылған. Жартылай комбинезон көк бір түсті матадан жасалған, арқасы бүйір тігісі жоқ, фастекстер мен аспабауға түймеленетін, тізе тұсында күшейткіш жапсырмалары бар тұтас пішілген кеудешесі бар. Төсбелгіде қақпақшасы бар тілік қалта орналасқан. Жартылай комбинезон шалбары сол қорғаныш қасиеттері бар дәнекерленген етікпен аяқталады. Костюмді тасымалдауға және сақтауға арналған сөмке аралас матадан жасалған. Ұзындығы 60 см аралас матадан жасалған сөмкедегі тұтқа.

55. Айырым белгілерінің сипаттамасы:

погондар мақсаты бойынша – парадтық-салтанатты, күнделікті және арнайы нысанды киім үшін бөлінеді;

бекіту тәсілі бойынша – муфталарға тігілетін және алмалы-салмалы болып бөлінеді.

Погондардың өлшемдері:

тігілетін погондар-ұзындығы 14,0 - 16,0 см., ені 5,0 см.;

муфталардағы алмалы-салмалы погондар-ұзындығы 11,0 - 13,0 см., төменгі жиегі бойынша ені 5,5 см., жоғарғы жиегі бойынша - 5,0 см.;

Таспаға алмалы-салмалы погон-байланыс ұзындығы - 13 см., ені - 3,5 см.

Парадтық погондардың бетінде-алтын түстес ұлттық өрнек бейнесі, күнделікті погондардың бетінде алтын түстес жиектеме орналастырылады. Диаметрі 14 мм алтын түсті нысанды түйме, погонның жоғарғы жиегінен түйменің ортасына дейін 10 мм қашықтықта орналастырылады.

Погон жиегі көмкерілген. Жиектің ені - 2 мм. погонның шетінен жиектің шетіне дейінгі арақашықтық - 2 мм.

Погондардағы жолақтардың, жиектердің, жиектердің түсі қою қызғылт сары түсті.

Арнайы атаққа сәйкестігі бойынша погондардың сипаттамасы:

жоғары басшы құрамға - диаметрі 25 мм жұлдыздар, погонның төменгі жиегінен жұлдыздың ортасына дейінгі қашықтық 55 мм., алтын жалатылған жіппен кестеленген, алтын түстес қалықтаған қыран, погонның төменгі жиегінен қыранның төменгі жиегіне дейінгі қашықтық 8 мм.;

аға басшы құрамның погондарында ені 5 мм, ұзындығы 30 мм қара-қызғылт сары түсті екі көлденең жолақ, погонның төменгі жиегінен жолақтың төменгі жиегіне дейінгі қашықтық -10 мм, жолақтар арасындағы қашықтық - 3 мм. Арнайы киім нысаны кезінде түсті металдар қорытпасынан жасалған салтанатты-шығу және күнделікті киім нысаны кезінде аға басшы құрамның погондарындағы жұлдыздар диаметрі 20 мм тігілген. Аға басшы құрамның погондарында жұлдыздардың орналасуы:

полковниктер – үш жұлдыз, олардың екі төменгі жағы бойлық осьтік сызық пен погонның шеті арасында екі жағынан орналасқан. Погонның төменгі жиегінен жұлдыздың ортасына дейінгі қашықтық - 35 мм. Үшінші жұлдыз погонның бойлық осьтік сызығындағы алғашқы екіден жоғары орналасқан. Погон бойындағы жұлдыздар орталықтарының арасындағы қашықтық - 25 мм.;

подполковниктер – екі жұлдыз бойлық осьтік сызық пен погонның шеті арасындағы ортада екі жағынан орналасқан. Погонның төменгі жиегінен жұлдыздың ортасына дейінгі қашықтық - 35 мм.;

майорлар – погонның бойлық осьтік сызығында орналасқан бір жұлдыз. Погонның төменгі жиегінен жұлдыздың ортасына дейінгі қашықтық – 55 мм.;

орта басшы құрамның погондарында ені 5 мм, ұзындығы 30 мм бір көлденең жолақ, погонның төменгі жиегінен жолақтың төменгі жиегіне дейінгі қашықтық - 10 мм, жолақтың түсі қою-қызғылт сары түсті. Арнайы киім нысаны кезінде түсті металдар қорытпасынан жасалған парадтық-салтанатты және күнделікті киім нысаны кезінде диаметрі 15 мм тігілген орта басшы құрамның погондарындағы жұлдыздар. Жұлдыздардың орта басшы құрамның погондарында орналасуы:

капитандар – төрт жұлдыз, оның екі төменгі жағы бойлық осьтік сызық пен погонның шеті арасында екі жағынан орналасқан. Погонның төменгі жиегінен жұлдыздың ортасына дейінгі қашықтық - 30 мм. Үшінші және төртінші жұлдыздар погонның бойлық осьтік сызығындағы алғашқы екеуінен жоғары орналасқан. Погон бойындағы жұлдыздар орталықтарының арасындағы қашықтық - 20 мм.;

аға лейтенанттар – үш жұлдыз, олардың екі төменгі жағы бойлық осьтік сызық пен погонның шеті арасында екі жағынан орналасқан. Погонның төменгі жиегінен жұлдыздың ортасына дейінгі қашықтық - 30 мм. Үшінші жұлдыз погонның бойлық осьтік сызығындағы алғашқы екіден жоғары орналасқан. Погон бойындағы жұлдыздар орталықтарының арасындағы қашықтық - 25 мм.;

лейтенанттар – погонның бойлық осьтік сызығы мен жиегінің ортасында екі жағынан орналасқан екі жұлдыз. Погонның төменгі жиегінен жұлдыздың ортасына дейінгі қашықтық - 30 мм.;

кіші лейтенанттар – погонның бойлық осьтік сызығында орналасқан бір жұлдыз. Погонның төменгі жиегінен жұлдыздың ортасына дейінгі қашықтық – 55 мм.;

парадтық-салтанатты және күнделікті киім нысаны кезінде арнаулы атағына сәйкес кіші басшы құрамның көлденең жапсырмалары погонға тігілген.

Жалпақ жапсырмалардың ені-15 мм, жіңішке жапсырмалардың ені-7 мм, жапсырмалардың ұзындығы - 30 мм, жапсырмалар арасындағы қашықтық – 2 мм

, погонның төменгі жиегінен жапсырмалардың төменгі жиегіне дейінгі қашықтық-10 мм.

Білім беру ұйымдары курсанттарының погондарында тігілген "К" әрпі бар, әріптердің биіктігі – 20 мм, погонның төменгі жиегінен әріптің төменгі жиегіне дейінгі арақашықтық-10 мм. Әріптерді жапсырмалармен бірге пайдаланған жағдайда әріптің жоғарғы жиегінен жапсырмалардың төменгі жиегіне дейінгі арақашықтық - 2 мм.

Жапсырмалар арнаулы атағына сәйкес мынадай:

аға прапорщиктер-үш жұлдыз;

прапорщиктер-екі жұлдыз;

старшин-бір кең және бір тар жапсырма;

аға сержанттар-бір кең жапсырма;

сержанттар-үш жіңішке жапсырма;

кіші сержанттар-екі жіңішке жапсырма.

Білім беру ұйымдарының кіші басшы және курсанттарының погондарындағы жапсырмалар мен әріптер қою-қызғылт сары түспен орындалады.

Қатардағы құрамның погондарында арнаулы атақтар бойынша айырым белгілері көрсетілмейді.

Погон өрісі:

қою-қызғылт сары түсті жиегі бар алтын түсті ұлттық өрнекпен өрнектелген алтын түсті парадтық-салтанатты нысанды киім;

қою-қызғылт сары түсті көмкермесі бар алтын түстес ұлттық өрнекпен өрнектелген мата түстес ақ түсті ақ жейдеге;

қою-қызғылт сары түсті көмкермесі бар алтын түстес ұлттық өрнекпен өрнектелген мата түстес қою-көк түсті күнделікті нысанды киім;

қою-қызғылт сары түсті көмкермесі бар алтын түстес ұлттық өрнекпен өрнектелген мата түстес күнделікті көгілдір түсті жейде;

алтын түстес ұлттық өрнекпен өрнектелген, қою қызғылт сары түсті жиегі бар мата түстес қою-көк түсті арнайы нысанды киім.

56. Жеңдегі және кеудедегі айырым белгілерінің сипаттамасы:

1) жеңдегі белгілер стандартталған матадан тігілген шеврондар болып табылады, олар бір-бірінен түсірілген бейнелердің мазмұнымен, мәтіндік жазбалармен және түс комбинацияларымен ерекшеленеді. Сыртқы киімнің сыртқы жағына тігіледі (жейдеден басқа);

2) Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігіне тиістілігін көрсететін Шеврон, киім-кешектің сол жақ жеңіне (жейдені қоспағанда) жеңдер қосылысының жоғарғы тігісінен 12 см қашықтықта тігілетін қалқан нысаны болып табылады. Шевронның өлшемдері: биіктігі бойынша - 90 мм, ені бойынша - 75 мм.;

3) шеврон, "ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙЛАР МИНИСТРЛІГІ" киімнің сол жақ жеңіне тігіледі. Шевронның ішкі жиегінде қою-қызғылт сары түсті жиек жүргізілген, орталық жиегі алтын түстес айшықты бидай масағымен сақиналанған. Шевронның ортасында параллельдер мен ақ түсті меридианның екі шартты сызығымен белдемделген, көгілдір түсті сопақша нысандағы жер шары орналасқан, оның ортасында тігінен ұзартылған сегіз сәулесі бар ақ түсті жұлдыз түрінде, оның ортасында қызғылт-сары түсті шеңберде негізі төменде көрсетілген көгілдір түсті тең қабырғалы үшбұрыш орналасқан. Жер шарының астында қалықтаған қыранның бейнесі орналасқан. Жоғарғы бөлігінде – "ҚАЗАҚСТАН", төменгі бөлігінде – "ТЖМ" деген жазу бар. Жазулардың және қалықтаған қыранның бейнесінің түсі-алтын түстес. Шевронның жиегі қою көк түспен орындалады. Әскери қызметшілердің киім-кешегіне арналған Шевронның жиегі негізгі мата түсімен орындалады. Жоғары басшы құрамға арналған жазулардың және қалықтап ұшқан қыранның бейнесінің түсі алтын түстес жіппен кестеленеді;

4) Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігінің аумақтық органына тиесілігін көрсететін жеңдегі белгі диаметрі 75 мм дөңгелек нысандағы жеңдер қосылысының жоғарғы тігісінен 12 см қашықтықта киім-кешектің оң жақ жеңіне (жейдені қоспағанда) тігіледі. Жеңдегі белгі шеңбер түрінде болады, жеңдегі белгінің сыртқы жиегі қою-қызғылт сары түсті жиек жүргізілген, шеңбердің ортасында - ортасында қызғылт сары түсті шеңберде негізі төменгі жағында көгілдір түсті тең жақты үшбұрыш орналасқан, ортасында тігінен созылған сегіз сәулесі бар ақ түсті жұлдыз түрінде оған белгі жазылған жер шарының айшықты контурының бейнесі орналасқан. Жер шары контурының төменгі бөлігінде қалықтап ұшқан қыран контуры – алтын түстес, жер шары контурының ішкі кеңістігі көгілдір түсті, қыран контуры – қою көк түсті. Қара-қызғылт жиектің ішкі жағында шеңбердің периметрі бойынша жоғарғы бөлігінде "ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙЛАР МИНИСТРЛІГІ", төменгі бөлігінде қызметкердің аумақтық органға тиесілігіне қарай – "ОРТАЛЫҚ АППАРАТЫ", "Солтүстік Қазақстан облысының ТЖД", "Нұр-Сұлтан қаласының ТЖД" деген жазу орналасқан. Қалықтап ұшқан қыран мен тиісті жазуы арасында "ТЖМ" аббревиатурасы. Әскери қызметшілердің киім-кешегіне арналған жеңдегі белгінің жиегі негізгі мата түсімен орындалады. Жоғары басшы құрамға арналған жазулардың және қалықтап ұшқан қыранның бейнесінің түсі алтын түстес жіппен кестеленеді;

5) Қазақстан Республикасының туы түрінде жеңдегі жапсырма – ені 75 мм тікбұрышты нысанда, биіктігі 35 мм, сол жақтағы жеңге шевроннан 1 см қашықтықта тігіледі;



б) кеуде жапсырмасы Төтенше жағдайлар министрлігінің белгісі ортасында, қою көк түсті фонда диаметрі 75 мм шеңбер түрінде киім-кешектің сол жағына тігіледі. Жоғарғы жағына "The Ministry of Emergency Situations" деген жазу, төменгі жағына "REPUBLIK OF KAZAKHSTAN" деген ақ түсті жазу болады. Министрліктің белгісі қою қызғылт сары жолақпен көмкерілген, оған көгілдір түсті шеңбер салынған жеті бұрышты жұлдызды білдіреді. Шеңбердің ішіндегі жиектеме бойынша алтын түсті әріптермен жоғарыдан "ҚАЗАҚСТАН", солдан оңға қарай "ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙЛАР МИНИСТРЛІГІ", ішкі жағынан шеңбердің жиектемесі бойынша алтын түсті әріптермен көгілдір түс аясында "АР-НАМЫС ПЕН БОРЫШ - ОТАН ҚЫЗМЕТІНЕ!". Шеңбердің ортасында-ортасында қызғылт-сары түсті шеңберде негізі төменде көрсетілген көгілдір түсті тең жақты үшбұрыш орналасқан, сегіз сәулесі бар, тігінен созылған ақ түсті жұлдыз түрінде оған белгі жазылған жер шарының айшықты контурының бейнесі. Жер шары контурының төменгі бөлігінде қалықтаған қыранның контуры-алтын түстес. Жер шары мен қыран контурларының ішіндегі кеңістік қою көк түсті. Әскери қызметшілердің киім-кешегіне арналған кеуде жапсырмасының жиегі негізгі мата түсімен орындалады. Жоғары басшы құрамға арналған жазулардың және қалықтап ұшқан қыранның бейнесінің түсі алтын түстес жіппен кестеленеді;

7) "KAZAKHSTAN" және "Т.А.Ә." деген сөздері бар тік бұрышты нысандағы төс жапсырмалар кара-көк түсті мата қиындысынан тігілген жапсырмаларды білдіреді, жапсырманың ені - 3,5 см., ұзындығы - 13 см., кеуде бөлігінде тиісінше оң және сол жағынан арнайы нысанды киіммен тігіледі. Жапсырманың ішкі жиегінде қою-қызғылт сары түсті жиек келтірілген. Әріптердің (сандардың) биіктігі бойынша өлшемдері 15 мм., ақ түспен. Жазулар әріптермен, "Arial" қарпімен кестеленеді. Кіші басшы және қатардағы құрамда "Т.А.Ә." деген жазудың орнына қан тобы. Әскери қызметшілердің киім-кешегіне арналған кеуде жапсырмасының жиегі негізгі мата түсімен орындалады.

57. Кокарда, белдіктер мен түймелердің сипаттамасы:

1) құлақшын мен кубанкаға арналған кокарда алтын түстес алюминий қорытпасынан жасалады, оның ортасында қызғылт сары түсті шеңберде негізі төменде көрсетілген көгілдір түсті тең жақты үшбұрыш орналасқан, сегіз сәулесі бар, тігінен ұзартылған ақ түсті жұлдыз түріндегі белгі бейнеленген, сыртқы сопақшаға жиналған алтын түсті жапырақшалар түріндегі сәулелермен қоршалған;

2) фуражка мен бейсболкаға арналған кокарда матаның түсіне көмкерілген кара-көк түсті матадан жасалады. Кокарданың ортасында тігінен ұзартылған сегіз сәулесі бар ақ түсті жұлдыз түріндегі кестеленген белгі, оның ортасында қызғылт сары түсті шеңберде негізі төменгі жағында көгілдір түсті, сыртқы

сопақшаға жиналатын алтын түсті жапырақшалар түріндегі сәулелермен көмкерілген тең қабырғалы үшбұрыш орналасқан. Жоғары басшы құрамның фуражкасына және бейсболкасына арналған кокарда матаның тонына алтын түстес металдандырылған жіп негізінде кестеленген, жұлдыз бен қыран – жібек, лавр бұтақтары-алтын жалатылған қаңылтырдан жасалған, мата тонына жіппен көмкерілген;

3) жоғары, аға және орта басшы құрамға арналған парадтық белбеу алтын түстес. Кіші басшы құрам үшін-ақ түсті белбеу. Жоғары басшы құрамның парадтық белбеуіне тоға сопақша нысанда болады және алтын түсті түсті металдардың қорытпасынан дайындалады. Тоғаның ортасында Қазақстан Республикасының Мемлекеттік елтаңбасы бейнеленген. Сыртқы сопақшада ұлттық ою-өрнек бейнеленген. Тоғаның өлшемдері биіктігі бойынша 50 мм, ені бойынша 43 мм. Тоғаның ортасында аға және орта басшы құрамның парадтық белбеуіне тігінен созылған сегіз сәулесі бар жұлдыз түріндегі белгінің бейнесі, оның ортасында шеңберде негізі төменгі жағында сыртқы сопақшаға жиналатын жапырақшалар түріндегі сәулелермен көмкерілген тең қабырғалы үшбұрыш орналасқан. Білім беру ұйымдарының кіші басшы, қатардағы құрамы мен курсанттарының белбеуіне арналған тоғаның биіктігі 53 мм және ені 70 мм болатын тікбұрышты нысаны болады және алтын түсті түсті металдардың қорытпасынан дайындалады. Тоғада тігінен созылған сегіз сәулесі бар жұлдыз түріндегі белгінің бейнесі жасалған, оның ортасында шеңберде негізі төменгі жағында сыртқы сопақшаға жиналатын жапырақшалар түріндегі сәулелермен көмкерілген тең қабырғалы үшбұрыш орналасқан;

4) нысанды киімнің түймелері мынадай диаметрлермен дайындалады: үлкен – 24 мм (жоғары басшы құрам мен полковниктер үшін) және 22 мм (қалғандары үшін), кіші – 14 мм. Түймелерде тігінен созылған сегіз сәулесі бар жұлдыз түріндегі белгінің бейнесі бедерлеп орындалған, оның ортасында шеңберде негізі төменгі жағында тең жақты үшбұрыш орналасқан.